

Vittorio Franceschi

ÚSMĚV DAFNÉ

Hra ve dvou dějstvích

Překlad: Marina Feltlová, 2011

Tento text je autorským dílem a je chráněn dle autorského zákona.

Bez příslušného svolení není nikdo oprávněn tento text jakýmkoliv způsobem upravovat a užívat.

Poskytnutí tohoto textu další osobě za jiným účelem než je jeho divadelní nastudování je povoleno

pouze se souhlasem DILIA. Porušení tohoto zákazu a užití textu bez příslušného svolení je

porušením autorského práva resp. práv souvisejících s autorským právem a zakládá

občanskoprávní i trestněprávní odpovědnost. V případě zájmu o užití tohoto textu se obraťte na

divadelní oddělení DILIA na tel. 266 199 823,

amatérská sdružení se mohou obracet přímo na tel. 266 199 845.

WWW.DILIA.CZ

Postavy:

Giovanni, zvaný Vanni – kolem 60 let

Róza, jeho sestra – o pár let mladší

Sibilla – 25 let

Scéna

Pokoj, uprostřed stůl plný knih a papírů. Mezi ležstvy leží lupa. U pravé stěny stojí postel. U nohou postele je okno se záclonkou. Na nízkém stolečku vedle okna je květináč s rostlinou střední velikosti. Pod stolkem leží poklop z tuhého plátna, kterým se květina občas zakrývá. Celou levou stěnu až po strop zabírá knihovna plná knížek. V polovině stěny jsou v knihovně zabudované dveře, které vedou do koupelny. Na levé straně zadní stěny jsou další dveře. Vedle nich na zdi je trochu vybledlý, tmavě modrý flek. Vpravo je skříň. Uprostřed zadní stěny visí barevná reprodukce, velká jako zeměpisná mapa, zobrazující herbář. Hned vedle visí různé fotky, na nichž stojí Vanni s nohama ve vodě u mangrovníků. Nade dveřmi jsou na hřebíku zavěšeny housle. Občas je v pozadí slyšet zvuk odbíjejících hodin na věži.

Mezi jednotlivými obrazy zní ve tmě variace Mendelsohnova Koncertu e - moll pro housle a orchestr.

PRVNÍ DĚJSTVÍ

Obraz I

Je noc, scéna je ponořená do tmy. Květina je bez poklopu. Vanni leží v posteli. Ze sna něco bručí, je rozčilený, vykřikne a vzbudí se. Prudce oddychuje.

VANNI - Rózo! Rózo! Dafné! (v zadní části scény se otevřou dveře a vstoupí RÓZA, celá rozcuchaná, v županu)

RÓZA – Co se proboha děje?

VANNI – Kytka zmizela!

RÓZA – Jak, zmizela? Kdo by ji asi tak odnesl?

VANNI –Není tu!

RÓZA – Dyt' je tady!

VANNI - (s obtížemi se opře o lokty) Nevidím ji.

RÓZA - (nadzvedne květináč) Teď už ji vidíš?

VANNI – Polož ji! Říkal jsme ti nejmíň tisíckrát, že s ní nemáš hýbat.

RÓZA - Něco se ti zdálo.

VANNI – Musíš se o ni dobře starat.

RÓZA – Úplně se mi rozbušilo srdce. Kvůli té tvé pitomé kytce.

VANNI - Moje Dafné. Víš, že se o ni musíš dobře starat.

RÓZA – Jo, vím to.

VANNI – Musíš se o ni starat jako o co? Odpověz.

RÓZA – Jako o láhev Barola... (postaví květináč)

OBA NAJEDNOU – Ročník '64. (Vanni se zhroutí na polštář)

VANNI – Úžasný ročník. Má vlhkou hlínu?

RÓZA – Zalévala jsem ji včera.

VANNI – Měl jsem noční mûru..

4

RÓZA – Já tu kytku vyhodím z okna. Aspoň se ti o ní přestane v noci zdát.

VANNI – Bylo by lepší, kdybys vyhodila z okna mě.

RÓZA – Vyhodím i tebe. (Odejde)

VANNI – Nesmíš ji nikomu ukázat!

ROSIN HLAS – Říkal jsi mi to už tisíckrát.

VANNI – Je to tajemství!

ROSIN HLAS - Dvoutisíckrát.

VANNI – Kolik je hodin?

ROSIN HLAS – Čtyři ráno.

VANNI – V tuhle hodinu měsíčky rozevírají květy.

ROSIN HLAS – A všichni pekaři roztápějí pec. A metaři zametají ulice. Dobrou noc, bratříčku.

VANNI - (k sobě) Copak můžu spát?! (S námahou odhrne peřinu. Nahne se nad podlahu a opře se nejistýma rukama, pak spustí bezvládné nohy, které s zuchnutím dopadnou na zem. I ruce mu povolí. Vanni se kutálí po zemi, bezděky mu ujede přidušený výkřik. Zůstane nehybně ležet a těžce oddychuje.) Rózo! (sestra opět vstoupí)

RÓZA - Giovanni! Co se stalo? Můžeš mi to vysvětlit? Vanni, Vanníčku! (s námahou ho zvedne a posadí ho na postel)

VANNI – Ještě před týdnem jsem to zvládl.

RÓZA – Ty hlupáku. Vždyť jsi měl chřipku.

VANNI – Prosím tě, jakou chřipku?

RÓZA – Po ní jsi zeslábl.

VANNI - Hlouposti. Byla to jen rýma.

RÓZA – Říkal to doktor Pragotto.

VANNI – Doktoři ničemu nerozumí. Nikdy nic nechápali.

RÓZA – Buď zticha. Bez doktorů už bys byl dávno mrtvý. (Odejde.)

VANNI – Copak ti připadám živý? (Róza se opět vrátí, tlačí před sebou kolečkové křeslo a přirazí ho k posteli. Pomůže Vannimu nasednout.)

5

RÓZA – Jsi nevděčník. Po všech těch injekcích, co jsi dostal. Pomysli na to, co už objevili. Jakého pokroku dosáhla medicína. Všechny ty vakcíny. Penicilin, sulfoamidy. Aspirin. Umíš si představit svět bez aspirinu?

VANNI – A co Alka-Seltzer? Zapomněla jsi na Alka-Seltzer.

RÓZA - Pitomče!

VANNI - Pleteš si lékaře s léky.

RÓZA – Nic si nepletu.

VANNI – A co tvůj manžel? Pojd'me mluvit o něm. V sedmačtyřiceti.

RÓZA – Rakovina je rakovina. Pragotto ho léčil dobře.

VANNI - Říkáš to, protože seš vdova a Pragotto je svobodnej.

RÓZA – Jednoho svobodnýho tu už mám. Stačí mi až nad hlavu.

VANNI – Prahneš po něm, co?

RÓZA – Dej mi s tím pokoj.

VANNI – Je o deset let mladší!

RÓZA – O osm.

VANNI – Má tlustý ruce.

RÓZA – Že zrovna ty je máš krásný.

VANNI – Jak se má tvoje dcera?

RÓZA - Liliana se má dobře.

VANNI – A její manžel?

RÓZA - I Giorgio se má dobře. (Odejde a nechá dveře pootevřené)

VANNI – A děti?

ROSIN HLAS – I Luca a Valérie se mají dobře.

VANNI – To jsem moc rád.

ROSIN HLAS - Vždyť si ani nepamatuješ, jak se jmenujou. Nech mě už spát. (Je slyšet, jak se zavřou dveře.)

6

VANNI - Azara microphylla. Liriodendron tulipifera. (Dojede na vozičku ke knihovně.) Parrotia persica. Salix babylonica. (S námahou uchopí malou knížečku, která mu ale spadne na zem. Natáhne se k zemi rukou a snaží se ji zvednout, ale nechá toho. Odjede s vozičkem ke květině.) Dafné Giovannina z Bornea. (Tma. Hudba.)

Obraz II

Následujícího rána. Vanni spí v kolečkovém křesle, ve stejné poloze, v jaké byl naposledy. Světlo je ještě rozsvícené, květina je bez poklopu. Ze zavřeného okna proniká dovnitř paprsek slunce. Dveře se otevrou, vstoupí Róza a zhasne světlo.

RÓZA - Vanni... (Vanni se probere) Vzbud' se. (Zvedne knihu a založí ji někam do knihovny.)
Nedělá ti dobře, když spíš vsedě. Dobré ráno. Mám špatné zprávy.

VANNI – Špatné zprávy existují od stvoření světa.

RÓZA – Jsou záplavy. Vídeň je pod vodou.

VANNI - Vídeň?

RÓZA – Dunaj se rozvodnil. Říkali to v televizi.

VANNI – Krásný modrý Dunaj?

RÓZA – Nedělej vtipnýho. Všechno je zaplavený.

VANNI - I botanická zahrada?

RÓZA – Voda se dostala až do prvních pater. Škody v miliardách.

VANNI – To není možný.

RÓZA – Říkám ti, že tam jezdí na lodích.

VANNI – Zločinci! Víš, co je to Fockea crispa?

RÓZA – Víš dobře, že to nevím.

VANNI – Tak dobře poslouchej, ty jedna ženská bez mozku. Je to sukulent s takovými zásobami mízy, že vydrží dýl než ty, já a Pragotto dohromady, včetně tvojí dcery i toho idiota jejího manžela. Ve Vídni byl nejstarší exemplář pěstovaný v květináči. Víš, jak byl starý?

RÓZA – Co já vím? Deset? Dvacet?

VANNI – Dvě stě! Botanická zahrada ve Vídni je stejně stará jako Shakespeare a Caravaggio, je starší než Mozart, Garibaldi, Benjamin Franklin i než ta tvoje svatá Bernadeta! Kaktusy, palmy, orchideje, kterým není rovno, jedinečné exempláře masožravých rostlin! Je tam Lodoicea maldivica, nejkrásnější exemplář na světě, víš, co to je, neříkej, že to nevíš, je to palma seychelská. Víš, kolik váží semeno téhle kokosové palmy? Kilo a půl!

RÓZA – Já myslela víc.

VANNI – A teď už tam není nic! Ti vrazi všechno zničili!

RÓZA – Co s tím mají společného vrazi? Už měsíc prší!

VANNI – S tebou se nedá mluvit. Tisíce nevinných svědků strastiplného procesu stvoření je pohřbeno pod bahnem smradlavé řeky, zamořené průmyslovými odpady a zkurvenou středoevropskou nostalgií, s jejími podělanými valčíky. Už se to nikdy nedozvíme.

RÓZA – Co se už nikdy nedozvíme?

VANNI – Jak došlo k rozdělení dvouděložných od jednoděložných. Pokud šlo vůbec o rozdělení. Jednoho dne se něco stalo.

RÓZA – I dneska v noci se něco stalo. Zápavy v celé Evropě. V Rakousku, Německu, Francii. I Praha je ohrožená.

VANNI – V Praze nemají pořádnou botanicou zahradu.

RÓZA – V Drážďanech evakuovali nemocnice. Jeden pacient jim spadl, když ho nakládali do vrtulníku, a utopil se.

VANNI – Vzal to zkratkou.

RÓZA – Ty vážně nemáš srdce. A měkne ti mozek.

VANNI – Je pravděpodobné, že v devadesáti devíti případech ze sta to byl idiot. A v osmdesáti ze sta, že mlátil svoji ženu. A aspoň z padesáti procent, že vykouřil dvě krabičky denně. A minimálně z šedesáti procent, že plival na zem, když šel dolů po schodech. Bylo zapotřebí několika miliónů let evoluce, aby lidská rasa porodila tenhle úžasný exemplář. Myslíš, že nám bude chybět?

RÓZA – Co když měl doma malé děti, ženu, která teď pláče. Nejsou všichni tak bezcitní jako ty. Tisíce slušných lidí zůstaly bez střechy nad hlavou.

VANNI – Ti slušní lidé zemi pěkně zakroutili krkem. Po staletí se křížovali jenom proto, aby si protáhli ruku. Teď ať si do těch svých katedrál klidně jezdí na lodích.

RÓZA – Chceš čaj?

VANNI - Ne.

RÓZA – Je to definitivní ne?

VANNI – Máme toustový chléb?

RÓZA – Samozřejmě, že máme.

VANNI – Tak to není definitivní. Tady na zemi ležela knížka.

RÓZA – Uklidila jsem ji.

VANNI – Dej mi ji.

RÓZA – Už nevím, kam jsem ji dala.

VANNI – Co tím chceš říct, že už to nevíš?

RÓZA – Někam jsem ji položila. Pak ti ji najdu.

VANNI – Jak, potom? Já ji chci teď.

RÓZA – Teď se nasnídáš. Chceš marmeládu?

VANNI – Neodváděj hovor jinam. Je to strašně stará knížka. Potřebuju si znovu přečíst jednu pasáž, je tam jedna věc, kterou si nepamatuju úplně přesně. A to jsem ji kdysi uměl nazpaměť! Ta paralýza se mi dostala až sem. (Mlátí se do čela)

RÓZA – Borůvkovou nebo švestkovou?

VANNI - Borůvkovou. Vaccinium myrtillus.

RÓZA - Amen. Vezmi si ubrousek. (Přiváže mu ho kolem krku)

VANNI – Pamatuješ se, když jsme byli malí, jak nám máma dělala čaj?

RÓZA – Nejhorší okamžik z celého dne. Když jsi ho měl rád ty, musel nutně chutnat i mně. Zvedni se. (Pomůže mu, aby se trochu narovnal) Vždycky mi po něm naskákaly pupínky, byla jsem alergická na čaj.

VANNI – Protože jsi chtěla být doktorkou.

RÓZA – Jak to s tím souvisí?

VANNI – Souvisí, a jak. Když někdo tíhne k medicíně, hned mu začnou alergie. Naštěstí jsi těch studií nechala.

RÓZA – Co mi zbývalo, byla jsem těhotná.

VANNI – Čekala jsi krásnou, nechtěnou čtyřkilovou holčičku. Měla jsi radši...

RÓZA – Buď zticha. Určité věci já nedělám.

VANNI – Ale koťátka jsi utopila.

RÓZA – Táta je nechtěl. Navíc jsem byla malá, nechápala jsem, o co jde.

VANNI – Kde stojí napsáno, že život kočky má menší hodnotu než ten lidský?

RÓZA – Ježíš promlouval k lidem, ne ke kočkám.

VANNI – Kdyby byl promlouval ke kočkám, neskončil by na kříži.

RÓZA – Nerouhej se.

VANNI – Stéblovka splývavá, *Glyceria fluitans*; Trojštět žlutavý, *Trisetum flavescens*; Pýr plazivý, *Agropyrum repens*...

RÓZA – Nevím, co bych dnes bez Liliany dělala. Vůbec si to nedokážu představit.

VANNI – Vždyť žije v Německu, skoro se nevidíte.

RÓZA – Ale je tu. Každý večer se modlím za ni a za svoje vnoučátka.

VANNI – A za zetě ne?

RÓZA – Jistě, i za něho.

VANNI – Ale o něco míň.

RÓZA – To není pravda.

VANNI – Není to tvoje krev. Radši se modlíš za jeho zmzlinářství. Bože, dej, aby léta byla čím dál teplejší, aby tak Němci stáli před jeho kioskem dlouhé fronty a on vydělal spousty peněz.

RÓZA – Já se modlím i za tebe. Aby Pán otevřel tu tvoji palici dubovou a foukl ti do ní trochu zdravého rozumu.

VANNI – Zdravý rozum je od ďábla, jako zlatá střední cesta.

RÓZA – Nevíš, co říkáš.

VANNI – No tak, najdi mi tu knížku. Dnes přijde Sibilla.

RÓZA – Zase ta Sibilla. Copak nebyla v Americe?

VANNI – Vrátila se včera. Chce se mě zeptat na pár věcí, něco jako poradenský servis. Píše příručku pro školy.

RÓZA – Příručku o čem?

VANNI – Jak, o čem? O botanice.

RÓZA – Ta tě jen využívá.

VANNI - Neříkej ta! Sibilla je dívka velmi... prostě, najdi mi tu knížku.

RÓZA – Uvidíš, že na ni narazíš, až to nejmíň budeš čekat.

VANNI – Spěchá to.

RÓZA – Radší myslí na to, aby ses vyléčil. Ta jen využívá tvého jména, aby mohla vydat svůj manuál.

VANNI – Je to botanický atlas pro školy. Je to dobrý nápad. Musí se začít u dětí.

RÓZA - Ty jsi nepotřeboval žádné manuály.

VANNI – Protože jsem měl štěstí. Dostal jsem do vínku víru.

RÓZA - Ty?

VANNI – Víru v botaniku. Což se až tak moc neliší od víry v Boha. Je k tomu jen zapotřebí o trochu větší kropicí konev.

RÓZA – Přinesu ti čaj. (Odejde)

VANNI - (Křičí za sestrou) Ještě dřív, než se na zemi objevil člověk-opice, už dávno tu byly fialky. A růže existovala ještě před tím, než ji latiníci začali skloňovat. (K sobě) Fototropismus... pohyb způsobený světlem... s přitažlivou silou, fototropismus pozitivní... s odpudivou silou, fototropismus negativní... pochopitelně. Když se do temného prostředí umístí... jediný světelný zdroj... rostliny se naklánějí směrem k tomuto světlu. Proslulý sluneční paprsek... optimistů. Nebo obvyklý klam... básníků. (Opět vstoupí Róza s naloženým tácem)

RÓZA – Tady máš svoji milovanou bryndu. Tousty se trochu připálily.

VANNI – Tím líp. (Pozpěvuje si) Di quella pira l'orrendo foco... (z Verdiho Trubadúra, pozn.překl.) (Oběma rukama uchopí ucho konvice, ale nedokáže ji zvednout)

RÓZA – A tady máš marmeládu z mirtillum vaccinatorum. Dobrou chuť.

VANNI - Počkej.

RÓZA – Co je?

VANNI – Pomoz mi. (Pohybuje prsty a rukama, jako by si je chtěl protáhnout) Ještě dneska ráno... jsem... ale už včera...

RÓZA – Co cítíš?

VANNI - Jako bych je měl necitlivé.

RÓZA – Zdřevěněla ti ruka. (Nalije mu čaj)

VANNI – Obě dvě.

RÓZA – Nesmíš se tak unavovat. (Sedne se a namaže mu chleba)

VANNI – Mluvíš jako ten idiot Pragotto. (Pije a nadzvedává si přitom hrnek oběma rukama)

RÓZA - Chudák Pragotto, musí mu zvonit v uších. Je tak starostlivý a pečlivý.

VANNI – Od časů Moliéra se lékaři nezměnili. Když je měkký, nemůže být tvrdý, když je kapalný, nemůže být pevný.

RÓZA – Kdy přijde ta Sibilla?

VANNI - Ta Sibilla přijde dneska a ty mi uděláš obrovskou laskavost, když se k ní budeš chovat slušně a nebudeš sem chodit každých pět minut. Nebudeme dělat žádné prasárny, jaké obvykle muži se ženami dělají, když zůstanou sami v pokoji, a můžeš být klidná, nemám v úmyslu se s ní oženit a odkázat ji svoji půlku baráku. Jednoho dne bude celý patřit tvým vnukům, kteří až vyrostou a vyprovodí tě na hřbitov, se sem nastěhují se svými rodinkami plnými větrovek a počítačů. Nesnáším, když mě někdo při práci ruší. A hlavně: ty housle musejí zůstat tam, kde jsou. Dám to do závěti.

RÓZA – Na housle se má hrát, když jenom visí, tak se ničí.

VANNI – Kdo řekl, že housle jsou k tomu, aby se na ně hrálo?

RÓZA – Ty jsi dokonalý blázen.

VANNI – Housle nesnášejí hudbu, to věčné burácení v jejich břiše. Když housle uvidí houslistu, poroučejí se Bohu!

RÓZA – Kdy už budeš konečně mluvit normálně? Aspoň jednou, jednou jedinkrát.

VANNI – Housle milují ticho, šumění listoví z dob, když ještě byly nezralým, křehkým dřevem. Housle mají rostlinnou duši.

RÓZA – V tom případě i tahle postel má rostlinnou duši. A tamta židle měla listy a ptáci si v ní dělali hnízdo! A taky tahle police a trámy na stropě a moje vařečka měla spoustu větviček! A tyhle nebohé rostlinné duše musejí poslouchat ty tvoje krávoviny!

VANNI – Ach, jak vybrané slovo!

RÓZA – Pamatuješ se, co říkal náš táta? Hlupáci říkají krávoviny. Došlo mu, co je jeho syn zač. Ostatně, co se dá čekat od někoho, kdo miluje čaj?

VANNI – Uznávám, v tomto směru jsem omezený.

RÓZA – Už jsi skončil?

VANNI – Jednu věc jsem ještě nepochopil. Jsem to já, kdo snáší tebe, nebo ty snášíš mě?

RÓZA – Já jsem mladší. Takže ty snášíš mě. (Odchází a odnáš podnos)

VANNI – Myslel jsem si to, ale chtěl jsem se ujistit. (Odjede na vozičku ke květině). Kdybych jen měl odvahu... moje malá Dafné Giovannino z Bornea... (Ticho. Hudba)

Obraz III

Odpoledne téhož dne. Vanni sedí v kolečkovém křesle u zavřeného okna. Květina je bez poklopu. RÓZA sedí za stolem, dává do pořádku Vanniho lejstra.

RÓZA – V životě jsem neviděla tak nepořádného chlapa.

VANNI – Že to říkáš zrovna ty. Knížka se stále ještě nenašla.

RÓZA – Tahle složenka je dva roky stará.

VANNI – Před dvěma roky jsem ještě chodil a schránku na dopisy jsem si mohl otevřít sám.

RÓZA – Tahle daň se mohla odečíst. A tady další! Jsou to všechno vyhozené peníze.

VANNI – To byla jedna z věcí, které jsem nejvíc miloval: otevírat schránku na dopisy.

RÓZA – Náš otec nás učil mít úctu k penězům.

VANNI – A taky umřel nešťastný.

RÓZA – Buď zticha.

VANNI – Kdežto já se budu smát.

RÓZA – Nevytahuj se.

VANNI – Už teď se směju. A musíš mi slíbit, že nebudeš plakat, že nezavoláš kněze a neoblíkneš mi parádní šaty, které mimochodem ani nemám. Je mi líto všech těch vypíglovaných mrtvol, s vyžehleným oblekem a dokonale uvázanou kravatou, co tlučou nosem o víko rakve pokaždé, když se funebráci nevyhnou díře. Necháš mě zpopelnit ve spodkách, napíšu to do závěti.

RÓZA – Nemohli bychom se bavit o něčem jiném?

VANNI – Třeba o tvém funusu, jestli je ti to milejší. Budeš mít šaty se sedmi trpaslíky a budou tam všechny tvoje kamarádky. Tvoje dcera si bude utírat slzy papírovými kapesníčky a pak nebude vědět, kam je vyhodit, a tvoje vnoučátka ji budou tahat za sukni a říkat, že se jim chce čůrat, zatímco tvůj zeť... ne, tvůj zeť zůstane v Německu, protože nemůže přece nechat zmrzlinářství zavřené.

RÓZA – Byl jsi vůbec někdy optimista? Aspoň jednou?

VANNI – Ano. Když jsem na Borneu našel tuhle kytku. Rostla uprostřed koberce z kapradí a pryskyřníku. Mohla to být některá z druhu Calycina, ale nebyla, s těmi pilovitými, dužnatými listy; mohla to být nějaká Centaurea nebo prachobyčejná Scilla, ale Scilly nemají chmýří, ani Centaurey ne. A ten malý modrý kvítek, co vyčníval nad kapradinami, s fialovým, stříbrně tečkovaným pestíkem, jsem nikdy v životě neviděl, ani jsem o něm nečetl v žádném katalogu.

RÓZA – Musí to být krásné, udělat takový objev.

VANNI – Je to vzrušující. Cítíš blahodárné teplo prapůvodního mateřského lůna. Možná je to, jako když astronom objeví novou hvězdu a pojmenuje ji. Ale ta hvězda může být mrtvá milióny let, kdežto to stvoření, co máš před očima, je bezesporu živé.

RÓZA – Kdyby se to tak dověděli babička s dědečkem...

VANNI – Kdyby se to bývali dozvěděli...

RÓZA – Seš slavnej, jsi v encyklopedii, pojmenoval jsi spoustu neznámých rostlin... až se odhodláš zveřejnit i tuhle, dostaneš Nobelovku.

VANNI – Je to pravděpodobné, dneska už ji může dostat každéj mameluk. Doufám, že jsi o ní nikomu neřekla!

RÓZA – I kdybych to někomu řekla, mysleli by si, že je to kytká za pár pěttek. Nemá ani trochu exotický jméno.

VANNI – Pojmenoval jsem ji po sobě.

RÓZA - Giovanni je hezký jméno. Ale Giovannina... to je dobrý tak akorát pro uklízečku.

VANNI - Dafné Giovannina. Z Bornea.

RÓZA – Proč Dafné?

VANNI – Jako ta nymfa, do které se zamiloval Apollón.

RÓZA - A ten Apollón to máš bejt jako ty?

VANNI – Zamlada jsem nebyl úplně k zahození. Byla jsi na mě hrdá.

RÓZA – Pořád ještě jsem na tebe hrdá. Můj bratr je objevitel.

VANNI - Tohle jsi řekla mlíkařce?

RÓZA – Taky zelináři. Jednou se mně zeptal: co ten váš bratr vlastně objevuje? A já: rostliny. To je všechno? Já mám takovejch rostlin, jen se podívejte! A ukázal mi všechny svoje saláty.

VANNI – Když mi došlo, že je to dosud neznámá rostlina, začal jsem křičet. A v džungli se udělalo ticho. Zvířata pochopila. Ale moje radost byla potrestána, protože zároveň s tímhle objevem začala i moje nemoc. Bylo to během zpáteční cesty, kdy jsem zaznamenal první příznaky.

RÓZA – Tos' mi nikdy neřekl.

VANNI – Na lodi. Chtěl jsem vylézt na můstek, ale ucítil jsem něco jako křeč, tady, v půlce zad, a hned potom bodnutí a pak mi znečitlivěla pravá noha. Zastavil jsem se na schodech a nějaká

milánská turistka, co stála za mnou, řekla: “tak co, budu tady ještě dlouho trčet?”... a já jí odpověděl prosím... a ustoupil jsem stranou. To byl začátek. Víš, měla bys taky pojmenovat něco důležitého, co jsi objevila.

RÓZA – Já?

VANNI - Ty, ty.

RÓZA – Co to povídáš?

VANNI – Tvoje ředkvičkové karbanátky. To je jeden z největších objevů tohoto století. Měla bys je pojmenovat ředkvičkovky a patentovat je. (Napodobí hlas televizního hlasatele) “Ředkvičkovky babičky Rózy”. (Róza se směje) Zakrátko bys zbohatla, natruc celé zmrzlinárně toho idiota tvého zetě.

RÓZA - Pšššt! Je fakt, že Giorgio není zrovna bůhvíjaký génius, ale dělá výbornou zmrzlinu. A má moc rád svoje děti.

VANNI – A tvou dceru?

RÓZA - Liliana má dost náročnou povahu. Dobrá žena se musí umět přizpůsobit povaze svého manžela.

VANNI – I když má za muže idiota?

RÓZA – Používáš slova, která bych já ve vztahu k blízkému příbuznému nikdy nepoužila.

VANNI – Tak mě nech, ať je používám já, a netvař se tak kysele. Promarnila jsi život.

RÓZA – S tebou chvíle klidu nikdy netrvají dlouho. (Chystá se odejít)

VANNI – Sedni si! Když se na elektroencefalografu pacienta objeví rovná linka, říká se, že se nachází ve vegetativním stavu. Je to pravda nebo ne?

RÓZA - (S pláčem v hlase) Ale ty nejsi v terminálním stavu! Můžeš se vyléčit, chce to jen čas, ale můžeš být skoro jako dřív.

VANNI – To jsou ty hovadiny, co ti vykládá Pragotto, abys neklesala na mysl, až na to skoro, které je samo o sobě dost výstižné. Kdo mluví o vegetativním stavu, nezná rostliny, jejich životní rozlet, jejich ryzí energii, jejich věčný dialog se sluncem a přírodními živly. To vůbec není vegetativní stav, člověk s plochým elektroencefalogramem je jednoduše člověk, který se navrátil k sobě samému. A přesně tohle já nechci.

RÓZA – Jsem z tebe celá zmatená.

VANNI – Cítím ji, jak číhá v rukou a pažích. Zbývá mi tak patnáct, maximálně dvacet dní, a pak budu schopen tak akorát otevřít pus. Už si chystáš brčka, infúze, tampony na otírání slin? Budeš tady muset vystříkat spoustu flakonů s levandulí, nemocní smrdí.

RÓZA – Já věřím, že se uzdravíš, a basta.

VANNI – Ty se řídíš pravidly křesťanské naděje, věříš v zázraky. Vždycky ses řídila pravidly, ať už byla jakákoli. Proto tě můžu požádat nanejvýš o šálek čaje. Ty, jenom abys neupadla do pokušení, bys byla schopná ji vyrvat z květináče.

RÓZA - Co? Co to povídáš?

VANNI – Chceš si mě vzít, Rózo? (Róza se směje a zároveň pláče)

RÓZA – Když mi bylo dvanáct, chtěla jsem se za tebe provdat.

VANNI – Byl by z nás krásný incestní páreček. Vozil bych tě s sebou na cesty a v brzké budoucnosti bys mohla užívat mojí penze. Ale jsi moje sestra a sestry nemají na nic nárok.

RÓZA – Říkala jsem ti tisíckrát, že o těchto věcech nechci mluvit. Začnu zase pracovat. Švadleny, co dělají drobné práce, už skoro vymizely. Kdo ti dneska zkrátí kalhoty? Kdo ti rozšíří oblek? Budou tu stát fronty a já vydělám spousty peněz.

VANNI – Ale nedávej je do prasátka. Vyjed' si na nějakou cestu, najdi si thajského milence, hraj ruletu, bav se trochu. Jsi ještě dost mladá na to, aby ses jen cpala sardinkama. Pamatuješ se na španělské sardele?

RÓZA – Bože, ty byly dobrý! Smažený obalovaný!

VANNI – Páteř se odstranila celá najednou! Kolik jsme jich tehdy snědli?

RÓZA – Čtyři porce.

VANNI – Ty tři a já jednu. (Róza se směje). S tím lehkým bílým vínem.

RÓZA – Tomu ty říkáš lehký? Po jedný skleničce jsme byli namol.

VANNI – A prsty jsme měli umaštěný. Tys mi pořád říkala: nesahej si na košili, nesahej si na kalhoty.

RÓZA – Katalánské sardele.

VANNI – To byly poslední prázdniny, na kterých jsme byli spolu.

RÓZA – A taky první.

VANNI – A taky první. Dej si pozor, protože tvůj zeť je schopný tě šoupnout do stacionáře pod záminkou, že je tam krásná zahrada. Do německého stacionáře. Ale třeba se ti tam bude líbit.

RÓZA – Přestaň!

VANNI – Nebo jdi do kláštera. Víš, kdo říká jdi do kláštera?

RÓZA - Kněz?

VANNI - Hamlet.

RÓZA - Hamlet!

VANNI – Víš, kdo to je?

RÓZA – Jistě, že to vím. Ten, co říká být či nebýt.

VANNI - Výborně!

RÓZA – Bylo to v jedné reklamě. A koho to chtěl poslat do kláštera?

VANNI – Ofélii, svoji snoubenku.

RÓZA – A proč?

VANNI – Protože neměla nárok na penzi a on si dělal starosti, aby měla střechu nad hlavou. Táhle je! (Odtáhne se od okna, najednou je velmi rozrušený) Jdi otevřít. (Róza přistoupí k oknu) Dělej!

RÓZA – Je hubená. Nikdy se mi nelíbila.

VANNI – To jen vypadá hubeně.

RÓZA – Jak to můžeš vědět, že jen vypadá?

VANNI - Jdi otevřít!

RÓZA – Tak jí nech aspoň přejít silnici.

VANNI – Chodí rychle. Běž!

RÓZA – Jsi příliš nedočkavý. To se ženským nelíbí. Počkej, až zazvoní zvonek.

VANNI – Buď zticha! Uprav mě. (Vanni odjede na vozíku ke stolu, Róza mu upraví límeček) Vypadám dobře?

RÓZA – Zamilovaný chlapi jsou vážně směšný.

VANNI – Jakýpak zamilovaný, neříkej blbosti, zbývá mi už jen málo času, proto mám naspěch, strašně naspěch! Proč ještě nezvoní? (Ozve se zvonek u dveří) Jdi otevřít!

RÓZA – Co bych jen dala za to, kdyby mě nějaký muž takhle miloval.

VANNI - Dělej!

RÓZA – Ale měla jsem nos jako bramboru. Nikdo nemůže takhle milovat holku, co má nos jako bramboru. (Odchází)

VANNI - Počkej! Zakryj ji.

RÓZA – Á, no jo. (Vezme zpod stolečku plátěný poklop a položí ho na květinu) Ani ona ji nesmí vidět?

VANNI – Je to překvapení. Běž!

RÓZA - (Odchází, zastaví se) Neptej se jí, jestli si dá čaj. Nenuť mě, abych ho chystala i pro ni. (Odchází, znovu se zastaví) Proč jsi řekl, že jsem promarnila život?

VANNI – Zrovna teď mi musíš dávat takovýchle otázky? Dělej! A nevstupuj, dokud tě nezavolám. (RÓZA odchází a znovu se zastaví)

RÓZA – Navíc ani nemáme čaj.

VANNI – Vždyť jsi mi ho před chvílí udělala!

RÓZA – To byl poslední zbytek. Už máme jen pár sáčků.

VANNI – Nenávidím sáčky! Přivezl jsem kilo čaje z Bangkoku.

RÓZA – Před třemi lety. Už došel. (Odejde)

VANNI – Už jsou to tři roky? (Je slyšet Rosin hlas v domácím telefonu)

ROSIN HLAS - Ano?

VANNI - (Snaží se uvolnit prsty na ruku) Počkej, počkej ještě chvílku. Co ti to udělá?

ROSIN HLAS – Třetí patro.

VANNI - (Dívá se upřeně na kytku) Co říkáš, Dafné: připadá ti to normální v mém věku? (Tma. Hudba.)

Obraz IV

Podvečer. Okno je zavřené. Květina je pod poklopem. Sibilla stojí na štaflích. V ruce drží několik svazků a tváří se, jako by hledala jeden konkrétní. Vanni řídí pátrání po knize z kolečkového křesla.

SIBILLA – Je to tahle?

VANNI – Ne, říkal jsem vám, že má hnědou vazbu.

SIBILLA – S hnědou vazbou je jich tu spousta.

VANNI – Ale tahle je zvláštní. Když se na ni podíváte zešikma, na plátně jsou vidět malé kosočtverečky.

SIBILLA – Zešikma?

VANNI - Šikmo. Jak byste to řekla vy?

SIBILLA - Šejdrem?

VANNI - Ne, šejdrem budí představu...

SIBILLA - (Ukáže na velkou knihu) Tady je!

VANNI – Šilhání.

SIBILLA – Tady jsou kosočtverce. Našla jsem ji.

VANNI - Šikovná.

SIBILLA – Rostliny lesního podrostu Indočíny.

VANNI – To je ono. A teď slezte dolů, je to nebezpečné.

SIBILLA - V Bostonu měli šestimetrový žebřík.

VANNI – Šest metrů? Z té výšky můžete biblí někoho zabít. (Sibilla leze rychle dolů) Pomalu! Ty štafle nejsou moc... (Sibilla listuje v knize)

SIBILLA – Je nádherná.

VANNI – Půjčím vám ji. Můžete si ji vzít domů. Jsou tam všechny klasifikace, bude se vám to do toho vašeho atlasu hodit.

SIBILLA - Děkuju.

VANNI – Jste jediný člověk, který ji může využít. Ale musíte mi ji vrátit.

SIBILLA - Samozřejmě.

VANNI - Přísahajte.

SIBILLA – Nevěříte mi?

VANNI – Chci si být jistý, že mě přijdete znovu navštívit. (Pozoruje ji). Trochu jste... (Váhá)

SIBILLA - Ztloustla? Jen to řekněte.

VANNI - Ne, ne... vypadáte skvěle. Nesehajte na ten výtvar přírody!

SIBILLA – Ten výtvar přírody musí shodit aspoň dvě kila.

VANNI – Když tu knihu položíte, už jste je shodila. (Smějí se. Sibilla položí knihu na stůl) Už není v prodeji. Byla vyprodaná ani ne za dva roky. Tři sta padesát výtisků, na botaniku je to rekord.

SIBILLA – Máte tu zlatý důl.

VANNI – Neváhejte ho využít. Támhle jich mám zrovna tolik a ve sklepě ještě dvě bedny.

SIBILLA – Všechny jste je přečetl?

VANNI – Kromě těch, co jsem napsal. Ale tu nejdůležitější knihu mi ztratila sestra. Je někde tady, ale nemůžu ji najít.

SIBILLA – Uvidíte, že na ni narazíte, až to nejmíň budete čekat.

VANNI – To už jsem slyšel.

SIBILLA – Mně se to nikdy nepodaří.

VANNI - Co?

SIBILLA – Přečíst tolik knih.

VANNI – Tím líp. Víte, k čemu mi to bylo, že jsem je přečetl? Dostal jsem strach ze smrti.

SIBILLA – Vždycky jste měl tohohle brouka v hlavě.

VANNI – Kdepak brouka. Hejno sarančat. (Smějí se, pak nastane ticho) Kdysi jsme si tykali.

SIBILLA – Pak jsme si zase začali vykat.

VANNI – Botanika je samý zmatek. Člověk má pořád pocit, že dupe po něčem vzácném.

SIBILLA – Ano. Po něčem jedinečném, co už nikdy nevyroste.

VANNI – Bude to obrázkový atlas?

SIBILLA – Chtěla bych. Děti mají rádi obrázky. Pomocí obrázků se dá vysvětlit spousta věcí.

VANNI – Fotografie nebo kresby?

SIBILLA – Žádná fotografie nedosahuje přesnosti kresby.

VANNI – Naprosto souhlasím.

SIBILLA – Chci vidět. To jste mě naučil vy.

VANNI - Vážně?

SIBILLA – Měl jste přednášku na tohle téma. A já vám přišla poblahopřát. Vy jste se mi podíval do očí, já zrudla a vy jste mi řekl *clematis flammula* – plamének palčivý.

VANNI – Miluji cudnou květinu, která uvnitř žhne.

SIBILLA – Vy jste rozený básník.

VANNI – Ne, nejsem banální lyrik. Lásky muka, srdce puká. / V srdci žal, čert to vzal, jde se dál. / V srdci touha, je mi ouha. (Sibilla otevře okno a dívá se ven). Když jsem byl malý kluk, z tohohle okna jsem střílel foukačkou po holkách. Vždycky se podívaly nahoru, ve vlasech měly šipky, a křičely “debile!”... Já se pokaždé schoval a říkal jsem si, až budu velký, dám vás sežrat masažravým kytkám. Právě jim vděčím za svůj zájem o botaniku. Myslel jsem si, že doopravdy jedí lidí. Představoval jsem si hrůzostrašné boje mezi masožravkou a Herkulem. Vždycky zvítězila kytká.

SIBILLA – Dny se krátí.

VANNI – Protože už nemají co říct.

SIBILLA – V Bostonu jsem poznala jednoho kluka.

VANNI – V Bostonu nejsou kluci, jen potomci. Nejchudší z nich zdědí dvě banky.

SIBILLA – Má holou řiť.

VANNI – V tom případě není z Bostonu.

SIBILLA – Taky že je ze Seattlu. Na opačném pobřeží. Je asistentem matematiky.

VANNI – Nejezdí se do Ameriky, aby se tam člověk provdal za někoho, kdo nemá ani vindru a je ze Seattlu. Milujete ho?

SIBILLA – Nevím.

VANNI – Nevím v lásce znamená ne. Hned se s ním rozejděte a vraťte mu všechny dárky.

SIBILLA – Nedal mi žádný dárek.

VANNI – Co to má znamenat, žádný dárek? Co je to za snoubence?

SIBILLA – Ale my jsme se nezasnoubili. Navíc nemá peníze, už jsem vám to říkala, pořád ještě bydlí na koleji.

VANNI - (Křičí) Za mých času bychom byli prodali poslední gatě, abychom snoubence koupili dárek. Jakopak kolej! My spali v pronajatých pokojích bez topení a nosili jsme ty otrěsné košile, co se vyperou a nemusí se žehlit, ti bohatší měli dvě, já jen jednu.

SIBILLA - Nekřičte!

VANNI - (Křičí ještě hlasitěji) Udělej mi tu laskavost a pošli ho k čertu. Neučil jsem tě botaniku, abych tě viděl v náručí nějakého brýlatého amerického kolohnáta, který volí Bushe a kupuje si figurky odvážného hasiče! (Je slyšet bouchání na dveře)

ROSIN HLAS - Vanni...

VANNI – Všechno v pořádku, zůstaň tam, kde jsi! (Sibilla popadne knihu a chystá se odejít) Vrať mi tu knihu! (Sibilla se vrátí a prudce mu mrskne knihu na kolena. Znovu odchází) Ty se do Bostonu nevrátíš!

SIBILLA – Vykejte mi. (Ticho)

VANNI – Neodcházejte, prosím. Dnes je špatný den pro kozorohy, minimálně zůstanete viset ve výtahu.

SIBILLA – Já nejsem kozoroh. Jsem rak.

VANNI – To je neodpustitelné.

SIBILLA – Už jsem vám to jednou řekla.

VANNI – Řekla jste mi to?

SIBILLA - Na Sumatře.

VANNI – Á, ano... už si vzpomínám.

SIBILLA – Měla jsem narozeniny a vy jste mi daroval prstýnek.

VANNI – Z korálků!

SIBILLA – Z tmavě modrých korálků.

VANNI – Všechno si pamatuju, strašně jste se trápila s jedním kufrem.

SIBILLA – Koupila jsem si rezné záclony a pak jsem ten kufr nemohla zavřít.

VANNI – Pamatuju si to naprosto přesně.

SIBILLA - Ještě je mám. Vzala jsem je s sebou až do Bostonu.

VANNI - Jak jsme to pak udělali?

SIBILLA – Co jak jsme udělali?

VANNI – Jak jsme ten kufr zavřeli?

SIBILLA – Strčila jsem záclony do igelitky.

VANNI – Á, no jo. (Podá jí knihu. Sibilla si ji vezme)

SIBILLA – Bylo to šest nádherných měsíců.

VANNI – Jenom šest měsíců?

SIBILLA – Nejkrásnější měsíce v mém životě. Psal jste tuhle knihu.

VANNI – S vaší pomocí. No jo, bez vás bych to nezvládl. Taky jsem vám v předmluvě poděkoval.

SIBILLA – Byla to moje první cesta do tak daleké země.

VANNI – Abyste tam hledala výhonky. Uvědomujete si to? Kolik už uběhlo?

SIBILLA – Tři roky.

VANNI - Už?

SIBILLA - Teprve.

VANNI – Zlobíte se?

SIBILLA – Strašně. Nemám nic společného s kozorohem.

VANNI – Moje hlava. Už nefunguje jako dřív.

SIBILLA – Nezačínajte zase s otázkou věku.

VANNI – To je ta nemoc. Dostala se mi i sem. Cvičím, opakuju si z paměti některá jména... (S námahou pohybuje prsty) Vidíte, člověk si pořád zahrává se smrtí...

SIBILLA – Už to slovo neříkejte.

VANNI – V posledních týdnech se to rychle zhoršuje. Cváláme směrem k nekonečnu.

SIBILLA – Nikdy nevím, kdy žertujete a kdy mluvíte vážně.

VANNI – Myslíte si, že člověk v mém stavu má chuť žertovat?

SIBILLA – Vy jste schopen všeho.

VANNI – Mluvím teď naprosto vážně.

SIBILLA – Tak tu nemůžete jen tak čekat. Musíme něco dělat.

VANNI – Dát všechno do pořádku.

SIBILLA – V Americe mají specializované kliniky.

VANNI – Nenechat po sobě dluhy.

SIBILLA – Zavolám Billovi, v Bostonu jsou na to vybavení.

VANNI - Bill? Jmenuje se Biiiiil? (Křičí) Hurá!

SIBILLA – Zbláznil jste se?

VANNI – Do Ameriky! Pojedu do Ameriky! (S velkou námahou otáčí koly vozíčku, jezdí sem a tam po pokoji) Do Bostonu! Za milion dolarů mi dají dvě injekce vitamínu C. A navíc neumím anglicky, studoval jsem latinu. V Americe člověk, který studoval latinu, má jedinou možnost jak přežít: baseball. Ne, všechno je zbytečné, děkuju vám za pochopení a pozdravujte Billa. Hej, kamaráde... jsem ti vděčný, díky kamaráde. Zapište si to za uši: už se nedá nic dělat, vlastně, jedna věc by se dala... (Je slyšet bouchání na dveře) Co je? (Vykoukne Róza)

RÓZA – Volal Pragotto, že se zítra ráno staví na kontrolu. Máš si měřit teplotu každé tři hodiny a brát dvě tablety Lisecantoxu před jídlem. Promiňte. (Dveře se opět zavřou)

SIBILLA – Asi jsem to správně nepochopila.

VANNI – Pochopila jste to naprosto správně. Pragotto je idiot a já umírám. Teda, ne hned. Vaši knihu ještě stihneme dopsat. Zajímalo by mě, jestli začnu dřív ztrácet samohlásky nebo souhlásky...

SIBILLA – Co to povídáš?

VANNI – Vykejte mi. Nastane chvíle, kdy už nebudu schopen mluvit, a tak jsem si říkal... proč si nesesnete? Nedáte si čaj? Róza ho s radostí připraví. Zavolám ji.

SIBILLA – Prosím vás. Mám velkou starost.

VANNI – To já mám taky starost. Ale zároveň jsem strašně rád mondénní. Co takhle Barolo ročník '64? Byl bych šťasten, kdybych s vámi mohl otevřít poslední láhev. Je to muzejní kousek.

SIBILLA – Prosím vás.

VANNI – Manžel mojí neteře dělá zmrzlináře v Německu. Jestli se mu ta láhev dostane do rukou, je schopen z ní udělat zmrzlinu, barolovou zmrzlinu. Nemáte představu, jaké zločiny se páchají za zdmi vlastního domova. Tak co, připijeme si?

SIBILLA – Ta láhev bude muset ještě dlouho počkat. Chci, abyste se vyléčil.

VANNI – Hrozny umírají jako hrozny a znovu se rodí jako víno. To je jediný příklad vzkříšení, který znám. Chtěl bych být na Sumatře.

SIBILLA – Neodvádějte řeč jinam. Především potřebuju vaši dokumentaci. Řekněte vaší sestře, ať ji přinese. Nebo ne, řeknu jí to sama. (Odchází směrem ke dveřím)

VANNI – Kam jdete?

SIBILLA – Zítra ráno nastoupíte na kliniku. Máte čisté pyžamo?

VANNI – Nezacházejte se mnou jako se starcem!

SIBILLA – Máme ještě spoustu let před sebou. Můžeme společně napsat kvanta knih.

VANNI – Už jsem zavřel krám, zapamatujte si to.

SIBILLA – Ale já jsem na začátku. A potřebuju vás. (Otevře dveře) Paní Rózo! (Róza se okamžitě objeví, nejspíš poslouchala za dveřmi) Přineste mi okamžitě dokumentaci.

RÓZA - Dokumentaci?

SIBILLA – Dokumentaci vašeho bratra, všechny analýzy.

VANNI – Nic jí nedávej!

SIBILLA – Buďte zticha! Můj otec zná spoustu vlivných lidí, jeho nejlepší kamarád má kliniku. Nemůžeme ztrácet čas.

RÓZA – Analýzy má doktor Pragotto.

VANNI - Pragotto...

RÓZA - Všechno má on.

SIBILLA – Ať vám je přinese.

RÓZA – Přijde zítra ráno.

SIBILLA – Ted', ted', nesmíme ztrácet čas.

RÓZA – Pane Bože, co se to děje?

VANNI – Ještě jsi to nepochopila?

SIBILLA – Dejte mi, prosím, adresu toho doktora. Já za ním zajdu, upozorněte ho na to.

VANNI – Amerika jí stoupla do hlavy.

RÓZA - Vanni, co mám dělat?

VANNI – Váš otec mě nenávidí.

SIBILLA – To už je stará záležitost V každém případě miluje mě, takže udělá, oč ho požádám. Už nejsem holčička.

RÓZA – Jaká holčička?

SIBILLA – Pojd'te. Musíme si promluvit. (Chce odejít s Rózou)

VANNI - Sibillo! Když jste mi zavolala, pamatujete se? Mluvil jsem s vámi o jisté květině.

SIBILLA – Ano, o neznámé květině.

VANNI - (S námahou nadzvedne poklop, který zakrývá květinu) V celém tom zmatku jste se s ní zapomněla přivítat.

SIBILLA – To je ona? (Přiblíží se ke květině)

RÓZA – Říká jí Dafné Giovannina. Je to blázen.

SIBILLA – Dokonce jsem začala pochybovat, jestli vůbec existuje. (Dívá se na ni okouzleně) Je nádherná.

VANNI – Ano, je nádherná.

SIBILLA – Krásnější, než jak jste mi ji popsal.

VANNI – Protože pro jistá stvoření neexistují slova. Podívejte na ten úsměv. Dafné Giovannina z Bornea. (Tma. Hudba.)

Obraz V

Následující ráno. Vanni spí na kolečkovém křesle. Okno je zavřené. Rostlina je bez poklopu. Otevřou se dveře. Po špičkách vstoupí RÓZA následovaná Sibillou.

RÓZA – Celou noc nezamhouřil oka. Usnul až kolem šesté.

SIBILLA – Bylo by lepší, kdybyste mu večer dávala prášek na spaní.

RÓZA – Nechce. Říká, že by pak na nich byl závislý.

SIBILLA – Teď už to může být jedno...

RÓZA – Promiňte, jak to myslíte, teď?

SIBILLA – Není naděje.

RÓZA – Tohle vám řekli?

SIBILLA - Profesor Micheli viděl analýzy a snímky. Může to trvat šest měsíců nebo taky dva. (RÓZA propukne v pláč) Terminální stádium je nejžalostnější: nebude moct mluvit a bude muset být vyživován uměle.

RÓZA – Otče náš, jenž si na nebesích... aspoň že netrpí.

SIBILLA – To se nedá říct.

RÓZA – Doktor Pragotto mě o tom ujišťoval.

SIBILLA – Váš bratr je velmi citlivý člověk.

RÓZA – Jestli tím chcete říct, že se trápí sám... ale já mluvila o fyzickém utrpení. (Otírá si slzy)

SIBILLA – Na to se bere morfium. Ale na to druhé neexistuje nic. Můžu se podívat na květinu?

RÓZA – Prosím... ale pospěšte si. (Podá jí lupu)

SIBILLA – Děkuju. Říkal vám o ní něco?

RÓZA – Jenom, že s ní musím zacházet jako s Barolem ročník '64. Pro Vanniho je Barolo hotové náboženství. Ale nikdy jsem ho neviděla opilého.

SIBILLA – Já ano. Opil se ta-chimem. To je pálenka, kterou dělají na Sumatře.

RÓZA – Bůhví co je to za sajrajt. (Obě se přiblíží ke květině a Sibilla se k ní skloní, aby si ji prohlédla)

SIBILLA – Tam to milují. Je to tak trochu afrodisiakum. V těch dnech byl Vanni úplně euforický. To je nádhera.

RÓZA – Přivezl ji z jedné cesty, víc než před rokem. Byla to dočista blesková cesta. Měl být pryč tři měsíce, ale znenadání se vrátil po dvou týdnech. Byla jsem překvapená, ale na nic jsem se ho neptala. Je to takový morous, že by byl schopen znovu odjet. A já, když odjede, mám o něj vždycky strach. Někdy se chová jako dítě, rozumné věci, aby po něm člověk žádal v rukavičkách. Zato hlouposti... Nebylo to poprvé, co se vrátil s nějakou vzácnou květinou, ale k téhle měl od začátku zvláštní, silný vztah.

SIBILLA – Tahle není vzácná. Je jedinečná.

RÓZA – To znamená, že už není žádná jiná na světě?

SIBILLA – Ano, v Borneu možná je. V nějaké nepřístupné části pralesa. Ale tady u nás je neznámá. Není zapsaná v katalogu, takže neexistuje. Žádný botanik před ním ji neviděl. A on ji dokázal udržet při životě. Víc než rok.

RÓZA – Ve skutečnosti jsem to já, kdo ji zalévá. A dávám jí lógr od kafe, aby o tom nevěděl.

SIBILLA – Lógr od kafe?

RÓZA – To je starý trik. Dělá to rostlinám dobře.

SIBILLA – To by mohlo být pro její soustavu nebezpečné.

RÓZA – Jaképak nebezpečné, podívejte se, jak je krásná. Vy botanici se umíte na kytky jenom dívat skrz lupu, kdežto já mám zelené ruce. (Sibilla opět začne květinu pozorovat) Nikdy ji nikomu neukázal. Dokonce se mu o ní v noci zdá.

SIBILLA – To je zvláštní.

RÓZA - Co?

SIBILLA - Pestík. Magellan mluví o jedné květině.

RÓZA – O takovéhle květině?

SIBILLA – Velmi podobné. Kdoví, proč jsem si na to vzpomněla.

RÓZA – Ten Magellan musí být podvodník. Všichni botanici jsou podvodníci, můj bratr to pořád říká. Botanici a doktoři.

SIBILLA – Jestli jde o tohle, tak to říká taky o čišnicích a nukleárních vědcích. Dokonce i o převoznících na Sumatře.

RÓZA – V každém případě Dafné objevil on.

SIBILLA – Ano, vím to. Ale ještě ten svůj objev nezveřejnil. Nechápu proč.

RÓZA – Vy jste o tom nemluvili?

SIBILLA – Jenom po telefonu. (Zvedne se a dá lupu zpátky na stůl)

RÓZA – Můj bratr je paličák. Mohl za to dostat Nobelovku.

SIBILLA – No tak...

RÓZA – Proč ne? Dneska už ji může dostat každéj mameluk. Jsem z ní úplně paf. Případá mi, jako by ani nebyla opravdická, za celý rok ztratila jen jeden list, ten, co byl úplně na špičce. A co říká tamten?

SIBILLA - Tamten?

RÓZA – Ten, co tvrdil, že ji objevil před mým bratrem.

SIBILLA - Jo, Magellan. Ne, nic zvláštního. Možná se pletu. Je to vzpomínka stará několik let, když jsem ještě četla cestopisy. A navíc to nebyl ani Magellan, kdo o tom mluvil, byl to myslím Pigafetta, který tvrdil, že Magellan... zkrátka, je to trochu zamotaná historie. (Vanni se začíná probouzet)

RÓZA – Teď už jděte. Kytku jste viděla, tak jděte.

SIBILLA – Já tu zůstanu.

RÓZA – Tohle není váš domov a já už jsem udělala něco, co jsem neměla dělat.

SIBILLA – Jsem vám za to vděčná.

RÓZA – Když vás uvidí, bude rozrušený. (Vanni se probudí) Vidíte.

VANNI – Jé, to je překvapení. Rózo!

RÓZA - Ano?

VANNI – Nabídni slečně Sibille židli.

RÓZA – Můžu si taky sednout, nebo mám zůstat stát?

VANNI – Ty jdi do kuchyně a otevři láhev Barola.

RÓZA - Ráno?

VANNI – To je nejlepší způsob, jak začít nový den. Přines dvě skleničky.

RÓZA – Já neexistuju, že ne?

VANNI – Copak ty nejsi abstinent?

RÓZA – Ty to vážně nemáš v hlavě v pořádku.

VANNI – Ty máš ráda víno? Od kdy?

RÓZA - Odjakživa. Už se nepamatuješ na to víno z Katalánska?

VANNI - Á, no jo... dobře, tak přines tři skleničky.

RÓZA – Protože ty mě nevidíš, pro tebe neexistuju. Klidně bych tu mohla zhebnout.

SIBILLA – Můžu pro ně dojít já. Když mi řeknete, kde jsou.

RÓZA – Ne, jen tu zůstaňte. Pán přikázal. Mám ho nalít do karafy?

VANNI – To jsou otázky! Musíme si vychutnat i barvu. Pospěš si. Ale netřepej s ním! (RÓZA odejde) Předpokládám, že mi chcete říct něco nepříjemného, tak si sedněte. Ale buďte klidná, už všechno vím. Vidíte? Už si ani nelehám do postele. Včera jsem se praštil do hlavy a dneska už to ani nezkouším, nechci si před vámi udělat ostudu. (Pohybuje prsty) Přichází a odchází, ale hlavně přichází. (Sibilla si sedne) Slyšel jsem, o čem jste mluvily.

SIBILLA – Vy jste nespal?

VANNI – To není kytky, o které mluví Magellan. Ta jeho měla šedivé tečky, ne stříbrné.

SIBILLA – Jste si tím jistý?

VANNI - Ano. I já jsem se nechal zmást. Když jsem ji držel v rukou, napadlo mě, že je to Magellanova květina. Byl jsem hodně rozrušený, potřeboval jsem si okamžitě znovu přečíst ty jeho deníky, ale neměl jsem je s sebou. Tak jsem se rozhodl, že se vrátím předčasně. S velkým napětím jsem hledal ty stránky, a když jsem si je znovu přečetl, byl jsem strašně zklamaný. Nebyla to ona. Ale pořád to byla neznámá květina. Pak, když jsem si ji znovu a znovu prohlížel, vzpomněl jsem si na další knihu, kterou jsem před několika lety ukradl na univerzitě v Bologni.

SIBILLA – Vy kradete knihy?

VANNI – Ano, velmi často. Ale abyste si o mě neudělala mylnou představu, všechny tyhle knihy jsem si koupil, těch ukradených bude mezi nimi plus minus padesát. (Sibilla se směje) Celá století tam plesniví, když je otevřete, stránky jsou samou vlhkostí a zapomněním slepené. Já je aspoň čtu. No, abych se vrátil k tématu: znovu jsem si přečetl tu knihu a zklamání se náhle změnilo v naprostou euforii.

SIBILLA – Co jste zjistil?

VANNI – Že je to květina Karmynszkého.

SIBILLA - Karmynszkého?

VANNI – Byl to polský dobrodruh. Neměl pravou ruku. Podle některých mu ji sežral tygr, podle jiných mu ji urvala dělová koule. Sto let po Magellanovi. Hledal *Crypsis caninu*, rostlinu s afrodisiakálními účinky. Tu, co používají k výrobě ta-chimu. Hledal ji pro nějakého markýze z Limoges, který se uchýlil do Krakova, aby unikl věřitelům, to je neuvěřitelný příběh. A našel tuhle květinu. Nebo přesněji jejího prapředka, ale úplně stejného. Rostliny se sobě podobají mnohem víc než lidé.

SIBILLA – Ano, vždycky jste to říkal.

VANNI – Už se zase opakuju. Když se vrátil do vlasti, napsal knížku pamětí, která byla okamžitě dána na index, protože v ní nadšeně mluvil o polygamii, jež vládla u některých kmenů, které podle něho žily velmi šťastně. Všechny výtisky byly spáleny, ale jeden, neznámo jak, se podařilo uchránit před plameny a po dlouhém putování se dostal do rukou jednoho maďarského mnicha, amatérského botanika, který knihu přeložil do latiny. Jsme v polovině 17. století. Dneska botanici už latinsky neumějí a taky ničemu nerozumí. S výjimkou zde přítomných, samozřejmě. Já jsem jediný, kdo tu knížku četl.

SIBILLA – Máte tu knížku?

VANNI – Nemůžu ji najít, moje sestra ji někam založila. Zkuste mi ji najít vy, je vázaná v pergamenu.

SIBILLA – Je to Karmynszki?

VANNI – Brzy umřel. Requiescat in pace.

SIBILLA – A mluví o téhle květině?

VANNI – Velmi podrobně ji popisuje. A mluví o tom, k čemu ji domorodci využívají.

SIBILLA – K čemu? (Je slyšet zvuk tříštícího se skla)

VANNI - Ne. (Křičí) Neee!

SIBILLA - Barolo!

VANNI – Chci umřít!

SIBILLA – Buďte klidný, koupíme jiné.

VANNI - (K sobě) Otče, odpust' jim, neb nevědí, co činí.

RÓZA - (Objeví se s úsměvem ve dveřích) To byla karafa. Láhev se zachránila.

VANNI - Nevěřím! Lžeš!

RÓZA - (Ukáže mu lahev) Podívej.

VANNI – Netřes s ní!

RÓZA – Kolikrát ti mám říkat, že se ten schod musí opravit?

VANNI – Takže za všechno můžu já! Chápete? Ještě když žili naši prarodiče, byl ten schod rozbitý. Víc než století je ten schod rozbitý! To je jako kdyby opravili průčeli svatého Petronia!

RÓZA - (Nastane ticho, pak se Sibilla rozesměje. I Vanni se směje a nakonec i Róza) Mám ji otevřít?

VANNI – Honem, než ti spadne doopravdy. Slečno, přineste skleničky.

RÓZA - Á, no jo, skleničky.

VANNI – Ty stůj. Nehýbej se. Jsou nahoře na polici. (Sibilla odejde) Pomalu. Nahýbej ji opatrně. Aby nepřišla jediná kapka nazmar. Je to Kristova krev.

RÓZA – Nerouhej se! Jinak tu lahev upustím.

SIBILLA - (Vrátí se se třemi skleničkami) Tady jsou skleničky.

VANNI – Na tohle víno by to chtělo přinejmenším český křišťál. Kolikrát jsem to jen sestře říkal: kup mi pořádný pohár na víno, z českého křišťálu!

RÓZA – Stojej majlant.

VANNI – Buď zticha! A otevírej ji opatrně. I '61. byl dobrý ročník, ale '64... (Láhev je otevřena) Hurá. (Róza nalévá víno do sklenic). Tady ho máme, božský pramen. Podívejte na tu barvu: rubínově rudá lehce přecházející do tmavočervena. (Sibilla podá sklenici Vannimu, ten ji uchopí oběma rukama) Bakchus, velký to botanik. (Róza podá plnou sklenici Sibille a pak začne nalévat víno do své sklenice) To už to stačí. Po troškách. Otevřete okno. (Sibilla otevře okno) Je začátek dne, který bude šťavnatý jako plod zralého ovoce. Bibo, ergo sum. Sum, ergo bibo. A jestli někdo řekne na zdraví, uškrtním ho.

RÓZA – Na nás?

VANNI – Jak to, na nás? Na ni. (Pozdvihne sklenici směrem ke květině) Propino tibi salutem...

SIBILLA - ...Dafné Giovannina z Bornea. (I Róza a Sibilla pozdvihnou sklenice)

RÓZA - Na zdraví. (Vanni sebou trhne. Sibilla se usměje. Píjí. Tma. Hudba.)

KONEC PRVNÍHO DĚJSTVÍ

DRUHÉ DĚJSTVÍ

Obraz I

O několik dní později. Vanni sedí na kolečkovém křesle, na kolenou má pléd. Květina je bez poklopu a Vanni pozoruje její listy pod lupou. Róza nervózně chodí po místnosti sem a tam. Okno je zavřené.

VANNI - (popudlivě, k Róze) Ale kam šla?

RÓZA - (Křičí) Copak já vím? Přece se jí nemůžu ptát, kam jde, není to malá holka.

VANNI – Sestry nemocných nekřičí! Hibiscus mutabilis, hibiscus esculentus...

RÓZA – Ty bys rozeřval i Všemohoucího. Pane Bože, odpusť, ale dal jsi mi takového bratra...

VANNI – Je to jen proto, že jsem si vzpomněl na jednu poznámku, kterou jí musím vysvětlit. Nechtěl bych, aby ji vcucla ta černá díra, co mi vězí v paměti.

RÓZA – Napsal sis to?

VANNI –Necítím pero v ruce, jsou z toho jen čmáranice.

RÓZA – Nechceš mi to nadiktovat?

VANNI – Copak ty umíš psát?

RÓZA – Podepsat se umím. (Odtlačí kolečkové křeslo ke stolu)

VANNI - Hibiscus coccineus, hibiscus Rózeus, hibiscus militaris...

RÓZA - (Sedne si a vezme do ruky pero) Ale nesmíš na mě moc rychle.

VANNI – Botanika je klíčem k pochopení toho, kdo jsme, ale samotnou botaniku můžeme pochopit jedině tehdy, když přijmeme mystérium vzniku...

RÓZA - Pomalu! Pochopení toho, kdo jsme, ale...? (Vanni ji neposlouchá)

VANNI – Botanika bez záhad je sterilním semenem v hrozícím prázdnu. Zdá se to neuvěřitelné, ale k tomu, aby se zrodila nová věda, je zapotřebí vrátit se k mýtu.

RÓZA - (Odhodí pero) Vůbec tomu nerozumím a navíc mluvíš moc rychle.

VANNI – Možná se přibližuju k Bohu, už se to stalo mnoha lidem v okamžiku smrti.

RÓZA – Kdyby to tak byla pravda.

VANNI – Už se nezlobíš, když říkám, že umírám. Už si na tu představu zvykáš, možná už jsi dokonce začala dělat inventuru příborů. (Róza udělá gesto, jako by se chtěla ospravedlnit) Nemusíš se za to omlouvat, kdybych já byl na tvém místě, už nejmíň před rokem bych tě byl shodil ze schodů, takže bys teď byla sama, opuštěná, na nemocničním oddělení. Já nedělám charitu a nesnáším nemocné.

RÓZA – Už chybí jen, abys řekl, že seš vrah.

VANNI – Je několik stovek lidí, které bych býval chtěl zabít, tebe jako první.

RÓZA - Mě?

VANNI – Když ses narodila, chtěl jsem potřít máminy bradavky kyanidem. Co po mně chtěl ten ůrvanej skřet? To já byl pupek světa!

RÓZA – Já zase chtěla zabít Alda, když mě přivedl do jinýho stavu. Říkala jsem mu: dávej si pozor, dávej si pozor.. a on: buď klidná, nejsem žádněj cucák... máš pravdu, svůj život jsem zahodila.

VANNI – V každém případě nemyslím, že jsi mohla udělat víc, než jsi udělala. To promarnění už bylo součástí balíčku.

RÓZA – Kdyby jsem se stala jeptiškou, mohla jsem být užitečnější.

VANNI – Kdybych se byla stala...

RÓZA – Mohla jsem jet do nějaký chudý země a pomáhat tam bližním. “Nasytit hladové.”

VANNI – Umíš si to představit? Jedu do Afriky hledat vzácné rostliny a najdu tam svou sestru, jak si z nich dělá salát. Oblečená za jeptišku.

RÓZA – Je tam spousta dětí, co trpí.

VANNI – Děti netrpí víc než dospělí. Když dáš dítěti barevný kamínek, bude šťastné i uprostřed bažiny. Ale jeho rodiče vědí, že je miska prázdná. (Hýbe prsty) Proč se nevrací?

RÓZA – Když jsem zjistila, že jsem těhotná, chtěla jsem umřít.

VANNI – Proč jsi mi o tom neřekla hned, jak se to stalo?

RÓZA – Byl jsi v Japonsku.

VANNI – Člověk se nesmí vzdálit ani na pět minut.

RÓZA – Byla to tvoje první cesta po promoci. A navíc jsem věděla, co mi řekneš, abych udělala. Bylo mi šestnáct. Když jsem se svěřila mámě, jely jsme zrovna autem. Řekla, počkej, musím zastavit, točí se mi hlava. Pět minut bylo ticho, i tak toho moc nenamluvila. Pak se rozplakala a zaúpěla: co jen budu dělat?... vypadalo to, jako by těhotná byla ona, ne já.

VANNI - To bylo pro naši matku typické, byla to velká herečka.

RÓZA – Dvě hodiny jsme seděly v autě na zákazu stání, před obchodem s botama, dodneška si pamatuju jejich ceny. Ona brečela, já mlčela. Každý, kdo šel kolem, se podíval dovnitř. V jednu chvíli jsem uviděla policajta, jak přechází ulici, řekla jsem: mami, policajt. A ona se nějak vzpamatovala, nastartovala a prohlásila: otci to řekneš sama. Ale až to uděláš, nechci být doma. Tátu jsem dobře znala, byla jsem strachy bez sebe. Taky že se dvakrát nerozmýšlel, aby na mě vztáhl ruku. Když se máma vrátila od tety, z nosu mi tekla krev. Aby mě uklidnila, uvařila mi čaj a od té chvíle čaj... Až později jsem pochopila, co je pravou příčinou toho vzteku. Nebylo to proto, že jsem těhotná, ale proto, že Alfredo je instalatér. A navíc mu bylo čtyřicet, přesně tolik, co tátovi. Tohle skutečně nedokázal překousnout. Uklidnil se až za dva roky, když zjistil, že Aldo vydělává víc než on.

VANNI – K čemu je být účetní?

RÓZA – Tys ho taky slyšel tohle říkat?

VANNI – Ne, jen si to umím představit.

RÓZA - Aldo se zachoval jako gentleman, vzal si mě. Ale tím se pro mě život zastavil. Krátce nato onemocněl a pak už to bylo jen holý utrpení, těch pár úspor rychle zmizelo. Kdysi přidávali do kotlů azbest.

VANNI – Tak to vidíš, co všechno se člověk může naučit na kolečkovém křesle.

RÓZA – Tys byl pořád pryč, navíc jsi tu nebyl, i když jsi tu byl. S těma tvýma kytičkama a skleníkem, co sis postavil na dvoře. Kdyby jsi aspoň měl nějakou snoubenku...

VANNI – Kdybys býval měl.

RÓZA - Cože?

VANNI – Nic, nic.

RÓZA - Mohla jsem se svěřovat jí.

VANNI – Pořád si ještě myslíš, že je život posvátný?

RÓZA – Posvátný neznamená veselý.

VANNI – Máš pravdu, Bůh rozdává utrpení v jakékoliv podobě. A to utrpení, které na nás Bůh uvalí, je tak silné, že upozadí to, které na sebe uvalili sami lidé. Dej mi napít. (Róza se zvedne, vezme se stolu láhev a nalije z ní do sklenice zelenou tekutinu.) Mám křeče. Jako tehdy na lodi, když jsem stál na schodech a chytly mě do nohy. (Róza mu dá napít)

RÓZA – Přidala jsem tam trochu máty. (Vanni se napije. Zasténá) Co je?

VANNI – Píchlo mě v krku. Trochu to bolí, když polykám. Ale už to přešlo.

RÓZA – Chceš ještě trochu?

VANNI – Vždyť ti říkám, že mě bolí, když polykám.

RÓZA - Promiň. (Znovu si sedne k oknu) Ta dívka, co sem nějaký čas chodila... už ses s ní neviděl?

VANNI – Jaká dívka?

RÓZA – Ta Němka.

VANNI - Frida? Ne. Zmizela v nenávratnu.

RÓZA – Líbila se mi, byla sympatická.

VANNI – Už uběhlo šest nebo sedm let, bůhví, kde je jí konec.

RÓZA – Pane jo, sedm let.

VANNI – Nejspíš se ztratila v černém lese. Nebo se oběsila. To je cílem botaniky.

RÓZA – Oběsit se?

VANNI – Najít ten správný strom.

RÓZA – Ty musíš mít místo krve žluč.

VANNI – A ty místo srdce deset deka datlí.

RÓZA – Měla krásný copy.

VANNI – Od té doby, co se tvoje dcera odstěhovala do Německa, máš pro Němce slabost.

RÓZA – Já že mám pro ně slabost?

VANNI – Protože jsou to všechno potenciální zákazníci jejich zmrzlinářství. (Róza se směje) Kolik je teď dětem?

RÓZA – Lucovi je jedenáct, Valérii osm.

VANNI – Už dlouho jsi je neviděla?

RÓZA – Od Vánoc. Víc než jednou ročně to nejde, a pokaždý je to šoking.

VANNI – Mluv pořádně, nepoužívej cizí slova! A vypni tu televizi. Řekni radši, že tě pokaždé píchne u srdce nebo že tě to dojíká.

RÓZA – Už je skoro ani nepoznám. Luca je takhle vysoký a Valérie je strašně chytrá.

VANNI – Uměj italsky?

RÓZA – Trochu, to, co pochyťej doma. Ale čím dál tím míň, to je jasný. A navíc mají strašnou výslovnost... Luca říká babitschko Röso a Valérie swatschina. Ale jsou strašně dobře vychované, jsou to zlatíčka, vážně. Mají mě moc rádi. (Má slzy v očích) Liliana se mě pořád ptá, proč se k nim nenastěhuju, ale mně se nechce, neumím německy. Připadala bych si jako zátěž.

VANNI – Variantu Pragotto už jsi pohřbila?

RÓZA – Prosím tě...

VANNI – Skráně má na hlavě pěkně kouty, stále nosí kravatu, má dobrou klientelu a těma svýma obřima rukama výborně dává injekce. Nenech si ho utéct, dej mu ochutnat svoje ředkvičkové karbanátky. Jsi pořád ještě hezká ženská.

RÓZA – Prosím tě, dej s tím pokoj.

VANNI – Máš hezká prsa i zadek. Umíš žehlit, vařit a zvedat telefon.

RÓZA – Mám nos jako bramboru.

VANNI – V Německu bys měla úspěch. (Róza se směje od plic.)

RÓZA – Nikdo mě nedokáže rozesmát tak jako ty.

VANNI – Jestli se s tebou Pragotto ožení, můžete bydlet tady. V tomhle pokoji si může zřídit ordinaci. Ale housle musí zůstat tam, kde jsou, na stěně, zavěšené na hřebíku. Napíšu to do závěti. Moje první láska. Pamatuješ? Snil jsem, že ze mě bude slavný houslista. Koncert e moll Mendelssohna-Bartholdyho. Kolikrát jsem to zkoušel.

RÓZA – Už jsme toho měli všichni plné zuby.

VANNI - Markus Djorevic. Nelze zapomenout! Jeden z mála, který nezpůsobil vlastnímu nástroji bolesti břicha. Sestřičko moje, chci být pohřben v mangrovníkovém lese.

RÓZA – Co to je?

VANNI – To jsou stromy, které rostou ve vodě.

RÓZA – Bůhvíjaká bažina!

VANNI – Ano, bažina, bláto, močál. Nasadíš si gumové holinky a místo chryzantém mi budeš nosit bílé a růžové lekníny. Není to nádhera? (Hýbe prsty a přitom slabě zasténá)

RÓZA – Bolí tě?

VANNI - Jo! Ale proč se nevrací?

RÓZA – Šla se informovat, to nejde tak rychle.

VANNI – O čem se šla informovat?

RÓZA – Kdy můžeš být na klinice hospitalizován.

VANNI – Já nechci být nikde hospitalizován! Nechte mě na pokoji! Nechci to protahovat a koukat se do ksichtu tupým doktorům, co si se mnou nevědí rady. Copak to nevidíš, že už se nedá nic dělat? Zhoršuje se to každým dnem a já jsem rád, konečně už budu vědět, o co jde, až předstoupím před boha, řeknu mu: tak co, Svatý Bože, můžeš mi už teď vysvětlit tuhle zatracenou záhadu?...

RÓZA – Nerouhej se!

VANNI – Bůh není tak pitomý, aby se pohoršoval. Jsem si jistý, že mě vezme za ruku: “Pojď sem, Vanníčku, teď už to můžeš vědět.” A řekne mi něco tak jednoduchého, tak elementárního, téměř banálního... jako jsou noty na notové osnově: do re mi fa... a já: “Jak to, že mě to nenapadlo?”... a On: “A k čemu bych tu jinak byl já?”...všichni kolem se budou hihňat a Markus Djorevic, který bude stát s houslemi dva kroky ode mě, zahraje Mendelssohnův koncert e moll. (Někdo zazvoní u dveří) To je ona! Honem, běž otevřít. (Róza spěchá ke dveřím) Ať sem přijde. Hned! Řekni jí, že se zlobím. Hodně se zlobím. A že do nemocnice nepůjdu. (Hýbe prsty) Doktory nechci ani vidět! (Dveře se pootevřou, objeví se Rózina rozzářená tvář)

RÓZA – Je to doktor Pragotto. Může dál? (Aniž by počkala na odpověď, přikryje rostlinu poklopem a odejde. Vanni se otočí k rostlině.)

RÓZIN HLAS - Pojd'te dál, pane doktore. Pojd'te nahoru.

VANNI – Chápeš to, Dafné? Takový je život. Měl bych ho podle tebe oplakávat? (Tma. Hudba)

Obraz II

Stejného dne k večeru. Vanni diktuje, Róza ho tlačí v kolečkovém křesle. Sibilla sedí u stolu a dělá si poznámky. Květina je bez poklopu. Okno je zavřené.

VANNI – Stav subalterní můžeme nazvat závislostí... v níž se ocitnou funkční vlastnosti rostlin... Myslíte, že tomu budou děti rozumět?

SIBILLA – Jistěže budou.

RÓZA – Já bych tomu nerozuměla.

VANNI – Ty nejsi rozhodující. Sice máš jméno po růži, ale v mém atlasu nejsi.

RÓZA – Napoleon promluvil.

SIBILLA – V každém případě, tohle jsou jen poznámky k předmluvě. Samotný manuál bude napsaný velmi jednoduchým jazykem.

VANNI - Dobře. Když pozorujeme... (Zašklebí se a začne hýbat prsty)

RÓZA – Když nejsem rozhodující, i přesto musím dál tlačit?

VANNI – Ano, když se hýbeme... i myšlenky lépe cirkulují.

SIBILLA – Já bych to raději přerušila.

VANNI – Už to skoro mám. Tlač. (Róza poslechne) Když pozorujeme lokomoci některých částí, zjišťujeme, že v závislosti na stupni vývoje dosaženém organismem... mluvíme sice o botanice, ale vypadá to, jako bychom mluvili o mně... tato schopnost pohybu se zcela evidentně liší. Když se například pozastavíme nad základním fenoménem..., jakým je rozptyl výtrusů..., zjišťujeme, že u rostlin s jednoduchou strukturou... (S námahou udeří jednou rukou o hřbet druhé ruky) Prober se! Proberte se!

SIBILLA – Dost. Budeme pokračovat zítra. (Zvedne se a jde k oknu.)

RÓZA – Už bylo načase! (Vanni je skleslý)

VANNI – Dafné, sladká Dafné.

RÓZA – Snaž se sedět rovně. (Strčí mu za záda polštář)

VANNI – Dej mi napít.

RÓZA – Vždyť tě to bolí, když polykáš...

VANNI – To je jedno, mám žízeň.

RÓZA – S mátou?

VANNI – Vodu, čistou vodu. (Róza vezme ze stolu sklenici a jde do koupelny. Je slyšet zvuk tekoucí vody.)

SIBILLA – Počasí se pokazilo.

VANNI - Jak píše Ungaretti v jednom verši: “Má trýzeň / propuká když / cítím se vypuzen / z harmonie”¹ Já se cítím být v harmonii jedině tehdy, když se chystám nadzvednout okraj listu dosud neznámé rostliny. Pak ano: je to jedině blaho, které jsem poznal za mnoho let.

SIBILLA – Jenom to? (Róza se vrátí)

RÓZA – Když mu dáváte otázky, je jasné, že na ně bude chtít odpovědět. Nesmíš mluvit. (Dá Vannimu napít) Voda v koupelně je studenější než ta v kuchyni. Nikdy jsem nepochopila proč. (Vanni se napije a zašklebí se)

VANNI – Rózo, jdi vedle.

RÓZA – Ani náhodou.

VANNI – Poslechni, jestli nechceš, abych ti ty housle rozbil o hlavu. (Venku zahřmí) Blíží se sem pěkná bouřka. Běž na terasu posbírat prádlo.

RÓZA – Žádné prádlo nikde nevisí. Navíc nemáme terasu.

VANNI – Prosím tě, nech nás o samotě.

RÓZA – Je něco, co nemám slyšet?

VANNI – Něco, co se netýká mojí bolesti... ale její.

RÓZA - (Brblá) A na tu mou nikdo nemyslí? (Položí sklenici na stůl a odejde.)

VANNI – Teď je tu víc prostoru, ale nevím, jestli ho dokážeme... celý zaplnit.

SIBILLA – Nebe zničehonic potemnělo.

VANNI – Prosím vás, odvezte mě blíž k oknu. (Sibilla odtlačí kolečkové křeslo k oknu) Slunečné dny jsou všechny stejné. Ale bouřky... ani jedna se nepodobá druhé. (Blesk) Čekala jste ten blesk? Já ne. Je nádherný.

SIBILLA – Jak ti je?

VANNI – Vám, vykejte mi. Přece nesklouzneme do patosu, ne? Je mi dobře. (Zahřmí) Byl jsem zvědavý, jak budeš reagovat. Jsi předvídatelný bručoun. Jako moje sestra. Vydáš knihu bez mých

¹ Giuseppe Ungaretti: báseň *Řeky*, ze sbírky *Veselí*, přeložil Jiří Pelán (Ivo Železný, Praha 2003, str. 43-45)

Nebo: “Trpím / jen když si myslím / že nejsem s ním / ve shodě”

Giuseppe Ungaretti: báseň *Řeky*, ze sbírky *Cítění času*, přeložil Jan Vladislav (BB/art, Praha 2005, str. 32)

poznámek. Jsou nudné a složité, pořád jen opakuju svoje staré přednášky, dneska už se takhle nepíše.

SIBILLA – Bez vašeho jména mi ji nevezmou.

VANNI - Idioti. Editoři nic nechápou, horší než doktoři. Vráťte se do Bostonu?

SIBILLA – Nabídli mi místo výzkumné pracovnice.

VANNI – O jaký výzkum se jedná?

SIBILLA – Mechy a lišejníky. Výzkum aplikovaný na medicínu. Nebo přesněji na léky.

VANNI – Mají kvanta peněz a přitom je nikdy nenapadlo založit botanickou zahradu. Každopádně blahopřeji, je to skvělá práce.

SIBILLA – Odmítla jsem. Dnes ráno jsem jim odeslala dopis.

VANNI – To je odvážné rozhodnutí. A taky pěkně hloupé. Znovu blahopřeji.

SIBILLA – Nejspíš odjedu na Sumatru.

VANNI – Na Sumatru... (Náhle vypadá nepřítomně)

SIBILLA – Nenarodila jsem se proto, abych trávila život v laboratoři. Potřebuju se dotýkat přírody, cítit její pachy, vnímat její signály naživo. Nechci zradit svoje sny. A navíc Sumatra je pro mě místem poznání. Tam se stalo něco..., co mi pomůže pochopit... teď, když každá jehla našla svůj polštář..., kam se může zabodnout, aniž by příliš ublížila.

VANNI – To je hezký obraz.

SIBILLA – Není můj. Je Olgy Baladiny, ruské básnířky z 19. století. Každý cituje ty své.

VANNI – A ten polštář... to má být vaše srdce? (Zahřmí) Nechcete... mě vzít za ruce? Mám takový pocit... mrazení. (Sibilla se nad ním skloní a vezme ho za ruce) Už je skoro necítím. Proto je mi hrozně příjemné... když si je představuju... v těch vašich.

SIBILLA – Pamatujete si ten bungalov..., kde jsme bydleli první dva měsíce?

VANNI – Jak by ne... byl nádherný. S tou zahradou... plnou palem a bambusů.

SIBILLA – Zjišťovala jsem to. Ještě tam je. Chtěli jsme ho koupit, pamatujete?

VANNI – Taky jsme si chtěli ochočit opici. (Smějí se) Aby nám nosila z palem ty nejvyšší kokosy... ty, co vidí slunce jako první.

SIBILLA – Koupím ho.

VANNI – Co koupíte?

SIBILLA - Ten bungalov.

VANNI – A jak to chcete udělat?

SIBILLA – Otec mi poskytl rentu. K životu mi stačí málo. Bude to můj domov. Navždycky.

VANNI – A tam si odvezete Billa? (Sibilla se směje)

SIBILLA - Jste žárlivý?

VANNI – Všechny je nenávidím. (Sibilla mu hladí ruce) To je prstýnek ode mě!

SIBILLA – Dlouho jsem ho nenosila.

VANNI – Korálky ze Sumatry. Prodávají je na každém rohu. (Venku prší)

SIBILLA – Mají zvláštní schopnost. Věděl jste to?

VANNI – Zahánějí křeče?

SIBILLA – Přivolávají déšť.

VANNI – Je neskutečný. Někdy přichází... úplně znenadání. A je tak ohlušující. Pamatujete? Jak se husy utíkaly schovat pod náš bungalov.

SIBILLA – A papoušci na sebe pokřikovali jako domovnice. Pak rázem všechno utichlo. Byl slyšet jenom hlas kapitána lodi, jak svolával k poslední plavbě. Byli jsme úplně sami... jako v ráji.

VANNI - Ano.

SIBILLA – Bylo mi třiaadvacet a rozhodně jsem si nemyslela, že jedna deštivá noc může být takhle ničivá. Vítr kvílel, vrzal a hučel. Říkala jsem si, že jestli jednou poznám opravdovou lásku, chci aby byla stejně silná a děsivá. Aby se základy domu třásly. Abych byla promáčená deštěm až do morku kostí a aby mě hřmění ohlušovalo až k umlčení. V kontaktu s touhle přírodou mi všechna města, která jsem v Evropě opustila, připadala jako jesličky z chlebových drobků obydlené skřítky. A já si připadala jako obr, protože jsem dobývala svou zem: kdybych rozevřela ruce, mohla jsem se dotknout obou pólů a zapíchnout tam vlaječky. Už nikdy jsem si nepřipadala takhle věčná, v takové harmonii, jak by řekl váš básník.

VANNI – A já? Jak jsem... se zachoval... ve vašich očích?

SIBILLA – Vy jste byl nevědomky mým hrdinou. Každý den jste se čím dál tím víc stával součástí mého života ženy. Do té doby jsem nikdy nebyla zamilovaná. Dny strávené výzkumem a pak ty zvláštní večerní litanie... zapálit oheň... pořádný hlt ta-chimu... nikdy před tím jsem alkohol nepila, byla jsem posedlá zdravou výživou, zkazil jste mě. Všechno se spojovalo uprostřed mého života, byla jsem malá, nenasytná sopka, jejíž jícen plný lávy se před očima zvětšoval, připravený pohltit nesmírnou zelenou planinu. Světlo svíčky prodlužovalo stíny a zvětšovalo touhu, jaká jen může zaplavit mladé tělo, jež se nechce bránit. Byl jsi nádherný, s těmi rozčuchanými vlasy, s těmi slovy,

které jsi znal jenom ty, a s těma rukama, kterými jsi máchal ve vzduchu, když jsi počítal vzdálenost mezi naší vesnicí a mořem a přitom jsi jako měřítko používal naši pirogu, metr a míli jsi poslal k čertu, protože ti připadaly příliš nezáživné; a hlavně když jsi mi vyprávěl o svém dětství, což jsi v těch dnech dělal dost často, bůhví proč... o tom dětství tak jiném, že mi připadalo jako zámotek plný roztodivného bzukotu. Zdálo se, že mi ho chceš přiblížit proto, abych lépe pochopila tvoje stařecké úzkosti, jak jsi je sám definoval.

VANNI – Mám žízeň. Strašnou žízeň. (Sibilla běží do koupelny a natočí vodu do sklenice.) Jediné, co mi tam chybělo, byl Barolo. Stačil by i ročník '70. (Sibilla se vrátí s plnou sklenicí a přiloží ji Vannimu k ústům, ten se pomalu napije, pak se zašklebí a vykřikne.) Vždyť jsem mohl být tvým dědou!

SIBILLA - (Zařve) Copak na tom záleželo? Co na tom záleží?

VANNI – Jistěže záleží! Dědové jsou na vozíčku!

SIBILLA – Já bych se o tebe s radostí postarala! Byla bych ti dala všechno: svoje mládí, svou práci, svoje zdraví! Copak mi záleželo na nějakém zatraceném stipendiu v Bostonu? Víš kolika Billům jsem práskla dveřmi před nosem? Jsi vrah! Zbabělec! Klidně necháš lásku shnít v ledničce, a svět je přitom plný lidí, co po ní touží! Nenávidím tě! (Zuřivě ho fackuje) Kde teď najdu chlapa, jako jsi ty? (Rozpláče se a vrhne se mu do náručí)

RÓZIN HLAS - Vanni!

VANNI – Zůstaň tam, kde jsi! Nikdy mi nebylo líp!

SIBILLA – Chci tu zůstat přes noc. Dám si sem matraci a budu spát na zemi. Už tě neopustím. (Ticho. Je slyšet jenom déšť a vzdálené hřmění)

VANNI - Poslyš... dneska ráno jsem ti začal něco vyprávět, ale byli jsme přerušeni.

SIBILLA – Co jsi mi chtěl vyprávět?

VANNI – O tom polském mnichovi. A o schopnostech Dafné Giovanniny. Au! (S námahou hýbe rukou)

SIBILLA – Hodně tě to bolí?

VANNI – Píchlo mě tam. Říkal jsem ti, k čemu ji... využívali domorodci.

SIBILLA – Ano, pamatuju se.

VANNI – Chceš to vědět? Brali z ní jed na šípy.

SIBILLA - Jed?

VANNI – Způsobuje sladkou smrt. Okamžitou, bezbolestnou, bez utrpení. Domorodci tomu říkají sahà ulma, což znamená laskavý. Používají ten jed proti tygrům a některým loupeživým hyenám, co jim plení kurníky. Tygři a hyeny jsou sestry, které přináší stejný vítr, co přinesl i nás, říkají původní

obyvatelé. Musejí umřít, aby neškodili našim vesnicím. Ale jejich smrt musí být lehká jako ten vítr. Takhle to líčí Karmynszki, kterému to vyprávěl jeden místní stařec.

SIBILLA – Pane Bože! Ten jed je v listech?

VANNI – Ne tak docela. Když utrhneš list od stonku, uvidíš, jak se v pochvě vytvoří bílá kapička. To je ten jed. Okraj listu, řapík i pochva jsou neškodné. I kořeny. Tohle je velká záhada Dafné Giovanniny. V každém listu jen jedna kapka.

SIBILLA – Proč bych ho měla utrhnout?

VANNI – Správná otázka, tady nejsou ani tygři, ani hyeny. Ale když se nad tím chvíli zamyslíš, můžeš si odpovědět sama. (Nastane ticho. Sibilla si zakryje rukou ústa, jako by chtěla zadusit výkřik.) Chytrá. Ten jed nezanechá žádné stopy. Doktoři nic nepoznají, řeknou nějakou pitomost, buď mozková mrtvice nebo celkový kolaps organismu. (Zahřmí, déšť zesílí) Slyšíš, jak prší v bungalovu?

SIBILLA – To nikdy neudělám.

VANNI – Za těch šest měsíců jsi mi dala dlouhatánský život. Nehty jsme dělali díry do nebe. Vyli jsme na měsíc. Z pláštíků jsme sáli med. Máš teď vůči mě určité povinnosti.

SIBILLA – Kde je ta knížka od Karmynszkého?

VANNI – Spadla mi na zem, Róza ji někam uklidila, ale už si nepamatuje kam. Musíme ji najít. Je to jediná existující kopie na světě a svět se bude spokojeně točit dál i poté, co ji spálíš. (Sibilla na to zareaguje) Můžeme si dopřát tuhle malou hranici. Zničili jsme milióny rostlinných i živočišných druhů, přece teď nebudeme mít zábrany zničit jednu bezvýznamnou knížečku, kterou nikdo nezná. (Je skleslý) Připadám si jako luk... když už z něho vystřelil šíp. (Zařve) Rózo! (Dveře se rázem rozletí)

RÓZA - (Vchází a zároveň křičí) Co řveš? Nikam jsem neutekla!

VANNI – Stála jsi za dveřmi!

RÓZA – Kam bych asi tak chodila, co? Změř si teplotu, i když to není k ničemu! (K Sibille, stále křičí) Existují určitá pravidla, ne? Aspoň ta by se měla dodržovat. (K Vannimu) Chceš aby pak říkali, že jsem nesplnila svou povinnost?

VANNI – Máš pravdu. Dej mi teploměr. A Lisecantox-dva.

RÓZA - (Křičí) Kde je? Kam se poděl? (Hledá na stole, zatímco Sibilla pátrá mezi knihami) Tady je! (Třepe teploměrem a přitom pláče) Osle jeden paličatej! (Strčí ho Vannimu do podpaží) Co hledáte?

SIBILLA – Jednu knihu.

RÓZA – Jakou knihu? Krade ti knihy!

VANNI – Bud' zticha, huso! Hledá tu knihu, co jsi včera sebrala ze země.

RÓZA – Je támhle. (Ukáže na jedno místo v knihovně. Sibilla knihu najde.)

VANNI – Já tě zabiju! Uvědomuješ si to?

RÓZA – No tak jsem si vzpomněla! Snad si člověk může vzpomenout! Nebo se to nesmí?

VANNI – A teď pořádně poslouchej. Až nastane čas, tu kytku dostane Sibilla. (Róza chce něco namítnout) Řek' jsem, až nastane čas! Bud' zticha. Odnese si ji pryč. Nikdo si toho nesmí všimnout, nikdo se nesmí dozvědět, že tu ta kytka byla. Jasně?

RÓZA - Proč?

VANNI – Je to dárek!

RÓZA – Takže Nobelovku dostane ona!

VANNI – Neříkej krávoviny! Uklidni se a bud' zticha, není mi dobře. I ta kniha je vaše. Dejte si ji do kabelky! (Sibilla si strčí knihu do kabelky) A ty přines matraci. A deku. Sibilla tu dneska přespí.

RÓZA - Proč? Jsem tu přece já. Navíc tu nemáme žádné matrace.

VANNI – Jak to myslíš, že tu nejsou matrace? Copak ten nebožák tvůj manžel nespál na matraci?

RÓZA – Ani jednou jedinkrát jsem nerozebrala manželskou postel a rozhodně to neudělám teď!

VANNI – Přestaň s těmi svými zásadami ála jeptiška Klotilda! Pořád ještě věříš, že se tvůj manžel na tebe dívá a chrání tě z nebeských výšin? A střežíš bezúhonnost vaší manželské postele? Té postele, v níž tě přivedl do jiného stavu před očima našich zesnulých prarodičů? To, co platí tady, neplatí tam nahoře.

RÓZA – Co ty o tom víš?

VANNI - Je to velmi pravděpodobné.

RÓZA – Ale já v to věřím a každý večer s ním mluvím. (Podívá se nahoru) Ahoj, Aldo!

VANNI – Až budeš chtít mluvit se mnou, budeš se muset dívat směrem do sklepa, protože já klesnu hodně hluboko.

RÓZA – Tohle je víc než jisté, tam nahoře tě nechtějí.

SIBILLA - Přestaňte! Obejdu se i bez matrace. On bude spát v posteli a já v kolečkovém křesle.

RÓZA – Proč se nevrátíte domů? Nedůvěřujete mi? Navíc jakým právem? Snad ho nechcete všemi těmi otázkami pro tu vaši zatracenou knihu vysát do poslední kapky!

VANNI – Vyndej mi ten teploměr.

RÓZA – Jste naivní. Myslíte si, že tenhle člověk je schopný milovat ženu?

VANNI – Pojd' sem.

RÓZA - Rozkaz.

VANNI - (Šeptá) Nemá nos jako bramboru.

RÓZA - Cože?

VANNI – Jsi hluchá? Nemá nos jako bramboru. (Vanni se pochichtává, Sibilla vrtí hlavou a usmívá se)

RÓZA – Co je na tom k smíchu? Pro mě to byl velký problém. Měli jste někdy v patnácti letech nos jako bramboru? (Vytáhne teploměr) Třicet šest a půl. Nemáš teplotu. Vidíš, že je ti líp! (Vanni se otočí hlavou ke květině)

VANNI – Ano, je mi líp. Vid', Dafné? Prolomili jsme ledy a já se teď cítím mnohem líp. (Tma. Hudba)

Obraz III

Následující noc. Sibilla leží na posteli, na sobě má pléd. Spí. Květina je bez poklopu. Vanni sedí v kolečkovém křesle, v příšeří čte knihu a s námahou v ní listuje. Dveře v pozadí jsou otevřené, proniká jimi světlo. Po několika vteřinách světlo zhasne. Je slyšet, jak někdo zakopne a slabě zasténá. Světlo se znovu rozsvítí, na prahu se objeví Róza a masíruje si nohu.

VANNI - (Šeptem) Ne abys řekla, že za to může ten schod.

RÓZA - (Jako výše) Byla tma.

VANNI – To dá rozum, vždyť jsi zhasla.

RÓZA – Nechali jste rozsvícené světlo.

VANNI – Nechali jsme ho schválně rozsvícené, abys nezakopla.

RÓZA – Kdyby jsi ho zhasl, teď bych tu nestála.

VANNI – Kdybys ho byl.

RÓZA - Co?

VANNI - Nic. Nic.

RÓZA – Nechceš si změřit teplotu?

VANNI – Nemůžu se dočkat. Až budu v pekle, dají mě do kruhu s těmi zatracenci, kteří i když nemají teplotu, budou si ji muset každých pět minut měřit. Jsou to muka, která Dante nepředvídal. (Sibilla se náhle vzbudí)

RÓZA – Vzbudil jsi ji. (Rozsvítí světlo v pokoji)

VANNI – Tys' ji vzbudila.

SIBILLA – Kolik je hodin?

RÓZA – Hodiny ještě neodbijely, takže je před šestou.

SIBILLA – Jaké hodiny?

RÓZA - Ty na zvonici. Dřív odbíjely v noci každou hodinu.

VANNI – I půl a čtvrt.

RÓZA – V půl a čtvrt to nebylo tak hlasitě.

VANNI – Nedalo se spát. Celá čtvrt' nemohla usnout.

RÓZA – A tak uspořádali referendum, aby zakázali odbíjení zvonu od deseti hodin večer do šesti do rána. A vyhráli ho, ti bez Boha.

VANNI – Vystrojili jsme slavnost s ohňostroji.

RÓZA – Nebýt přistěhovalců z Maghrebu, tak jste to nevyhráli.

VANNI – To je pravda. Bylo to občanské, multietnické vítězství.

RÓZA – Mně ten zvon dělal v noci milou společnost. (Vanni zařve a chytne se za krk. Obě ženy k němu přiběhnou) Co se stalo?

VANNI – Píchlo mě... v krku. Au...

RÓZA - Zavolám Pragottovi.

SIBILLA – Ano, rychle.

VANNI - Ne! Už mě to přechází. (Zhluboka dýchá) Už to přešlo.

SIBILLA – Takhle z ničeho nic?

VANNI – Před malou chvílí jsem měl předzvěst. Takový pocit... jako by mi... omotávali krk... ostnatým drátem. Ale je to poprvé co... (Zhroutí se na opěradlo) Už je klid.

SIBILLA – V nemocnici Santa Margherita tě můžou přijmout ještě dnes. Mluvila jsem s primářem.

VANNI – Můžu si vzít s sebou i Dafné?

SIBILLA – Nemyslím.

VANNI – Tak zůstanu tady.

RÓZA – Mám ti udělat čaj?

VANNI – Koupila jsi ho?

RÓZA – Ano.

VANNI – Tomu říkám láska.

RÓZA – Chcete taky?

SIBILLA – Děkuju, moc ráda.

RÓZA – Moc ráda. V tom si s vámi nikdy nebudu rozumět. (Odejde)

VANNI – Věříš v Boha?

SIBILLA – Na to nebudu odpovídat.

VANNI – Slečno, představte si, že jste ještě na univerzitě. Musíte si zasloužit dobrou známku.

SIBILLA – Věřím v mystérium, které všichni máme před očima.

VANNI – To bylo jednoduché, pojďme dál. A tohle mystérium vám říká, abyste konala dobro?

SIBILLA – Kdyby promlouvalo naší řečí, už by to nebylo mystérium.

VANNI – Slečno, odpovídáte vyhýbavě. Znovu vám položím otázku. Když člověk trpí, myslíte si, že to mystérium z toho má potěšení?

SIBILLA - Ne.

VANNI – Zkouška skončila. Máte za jedna, ale v otázce mystéria cítím, že jste trochu nejistá. Musíte se víc snažit.

SIBILLA – Uspořádám referendum za obnovení nočního vyzvánění. (Smějí se)

VANNI – Musí se utrhnout list, který je nejbližší špičce, tam je nejvyšší koncentrace jedu. Tak to aspoň tvrdí Karmynszki.

SIBILLA – Myslím, že to nebudu schopná udělat.

VANNI – Bude to dlouhá a strašlivá agónie. Budu mít všude sondy a hadičky v nose, krku a bříše. Budou mě uměle vyživovat, dokonce mi budou dávat i ananasovou šťávu, která mi nikdy nechutnala. Všechno budu vnímat, ale nebudu moct mluvit. A to je to nejhorší, protože se nebudu moct bránit násilí, které na mě budou doktoři páchat. Samou zlostí se rozpláču a primář řekne, že je to zánět spojivek, a tak mi budou pětkrát denně dávat oční kapky, které mě budou šíleně pálit. Hned potom přijdu o sluch. Budu tĕkat v bezzvukné prázdnotou, plné bolesti a úzkosti, a snažit se rozluštit pohyb všech těch rtů, co se budou nade mnou sklánĕt, ale jak dobře víš, doktoři mluví hatmatilkou. Pak přijdu i o zrak, a tak ta nebohá vegetativní bytost, plná nevyřčené mízy, pomalu vstoupí do toho mystéria, o němž jsi mluvila, a moje sestra dá spropitné ošetřovateli, který mě bude každé ráno omývat. Pak už se na mě ani nebudou dívat, budou sledovat jenom tu mašinu, ke které budu připojený, aby poznali, jestli moje srdce, ledviny a játra snášejí léčbu. V tom pokoji bude neustále slyšet nějaké pípání a každé z těch pípnutí bude odpovídat jednomu mechanickému impulsu, jež do mě vlije trochu životní energii k velké Rózinĕ radosti; takhle bude moci říct: dneska má dobrou barvu nebo ještě líp, dneska nemá teplotu. Ztratím pojem o čase, takže ještě za života poznám věčnou bolest. Budu mít boláky v nosních dírkách, nafouknuté dásně a krk plný aftů a vředů; v té tmĕ bez návratu budu sám se svými výčitkami a, jak říká duch krále Hamleta, v rozkvĕtu mých hříchů. A na konci toho všeho, ale k tomu dojde až za dlouhou dobu, protože závĕr bude vysilující, vloží zkumavky s mou močí, výkaly, kousky jater a sleziny, rozpadlým to plodem nesčĕtných biopsií, do igelitového sáčku a hodí je do spalovny, zatímco moje zdravotnická dokumentace skončí v archivu v posledním patře, zapečetĕná v oranžové obálce, a tam bude ležet všemi zapomenuta na třetí polici vlevo nahoře, mezi složkou boxera a masérky, v očekávání posledního soudu, který nikdy nenastane. Prosím tě, dcero moje, můžeš-li, ušetři mě toho všeho. (Sibilla ho poslouchá s hlavou sklonĕnou)

SIBILLA – Já tě mám zabít. Já, která se starám o klíčky rostlin... studuju proudění mízy... já ti mám přinést smrt. (Vstoupí Róza s plným podnosem)

RÓZA – Musím odvrátit nos, protože jen ze samotného pachu mi naskakují pupínky. (Položí podnos na stůl) Nalijete si ho sami. Je tam cukr, mléko, citrón už jsem tam dala. (Sibilla nalije čaj z konvice) Pozor, pálí. (Jde k posteli a položí Vannimu ruku na čelo) Jsi krásně studený. Vidíš? Člověk nikdy neví. Pragotto přijde zítra odpoledne. Pozval mě na birmování svojí vnučky. (Pomáhá Vannimu, který se s velkou námahou zvedá)

VANNI - Hurá. Budou bonbóny.

RÓZA – Na jednu stranu mě to těší, na druhou moc ne, protože jí musím koupit nějaký dárek. A v dnešní době ty ceny... Navíc jsem tu jeho vnučku nikdy neviděla. Bůhví, co se jí líbí. Možná kabelku. Nebo klobouček. (Sibilla podává Vannimu čaj po lžičkách)

SIBILLA – A co třeba batůžek?

RÓZA – Ne, nenávidím batůžky. V autobusu mi je děcka vždycky vrazí do obličeje. Plnicí pero.

VANNI – Když vybereš špatný dárek, už se s tebou Pragotto neožení.

RÓZA - Přestaň. Možná rukavice. Nebo diář.

SIBILLA – Já dostala hrací skříňku. Ještě ji mám.

RÓZA – To je dobrý nápad!

VANNI – Jakou melodii hrála?

SIBILLA – Doktora Živaga. Vždycky se mi přitom chtělo plakat.

RÓZA – Viděla jsem jednu tady ve výloze papírnictví: kolotoč s koníčky. Zítra ráno se tam stavím. (Vanni slabě zasténá bolestí, vypadá, jako by dostal úder bičem)

SIBILLA – Zavolejte sanitku. Do Svaté Margherity. (Róza vyběhne)

VANNI – Za moc nestojíš, jsi jen slabá ženská, jakých je spousta. Myslel jsem, že jsi silnější. Smiluj se nade mnou. Zavolej ji zpátky.

SIBILLA - (Otevře dveře) Rózo! (Róza se znovu objeví ve dveřích) Počkejte. Možná později.

RÓZA – Proč později?

VANNI - (Zvláště se usmívá) Je mi líp.

SIBILLA – Počkáme deset minut... pravděpodobně to není tak urgentní.

RÓZA – Já vám nerozumím. Je vidět, že ho máte ráda. Ale chováte se úplně naopak.

SIBILLA – Skoro všichni to tak děláme.

RÓZA – Jestli se chcete na chvíli natáhnout tam u mě na posteli... vypadáte, jako byste nezamhouřila oka.

SIBILLA – Ne, děkuju. Možná by mi udělalo dobře kafe.

RÓZA – Konečně začínáte mluvit rozumně. Jdu vám ho připravit.

SIBILLA – Usnul.

RÓZA – Nechte ho spát. (Róza vezme podnos s šálky a konvicí) Za všechno může tenhle sajrajt. (Odejde. Sibilla si sedne na postel)

SIBILLA – Slyšíš mě?

VANNI - Ano.

SIBILLA – Nemá s tím nic společného strach z Boha ani obava, že skončím ve vězení. Neumím si představit to gesto. Jak ti podávám jed. Zrovna já.

VANNI – Kdo mě miluje víc. Nikdy se neptej filozofů. A už vůbec ne teologů nebo chudých duchem.

SIBILLA – Proč jsi to neudělal sám?

VANNI - Dante, Peklo, třetí zpěv.

SIBILLA – Váhaví?

VANNI – Můžeme klidně říct zbabělí. Říkal jsem si, kdoví, není řečeno, že... Ve skutečnosti jsem měl srdce v kalhotách. Jednou jsem utrl jeden list. Uviděl jsem kapku. Čichl jsem k ní. Její pach trochu připomíná kafr. Stačilo natáhnout špičku jazyka. Kdyby to tak byl udělal, ten jazyk, co toho tolik namluví, bez ohledu na ruku, která ten list držela. Bylo by to, jako když jde dítě ke svatému přijímání. Ale jazyk se stáhl a totéž udělala i ruka, možná se domluvili. A tak jsem skončil ve třetím zpěvu.

SIBILLA – A proto bych to měla udělat já.

VANNI – Já se tolik nemiluju.

SIBILLA – Co jsi udělal s tím listem?

VANNI – Vložil jsem ho mezi stránky Karmynszkého knihy. Kapka spadla támhle. Zůstala po ní fialová skvrna. (Sibilla vezme knihu, otevře ji, listuje v ní a na jedné stránce se zastaví) Dáš tam i ten druhý list. Pak tu knihu spálíš i s těmi listy. Spálit, pamatuj si to. Spálit. Posvátný oheň. Děkuju ti předem, pak už to nestihnu.

SIBILLA – Seš si tak jistý, že to udělám?

VANNI – Od chvíle, kdy ses vrátila, žiju touhle nadějí.

SIBILLA – Proto jsi byl tak rád, že mě znovu vidíš.

VANNI – Ne, víš... těch důvodů je víc..., ale jejich podoba je velmi proměnlivá a jsou navzájem nesmírně propletené. Jsi žena, před níž jsem se poprvé styděl za svoje tělo. Ale jsi také žena, s níž jsem se cítil jako král a pán.

SIBILLA – Proč jsi utekl?

VANNI – Abych se ti nestal nezbytným.

SIBILLA – V té chvíli už jsi byl.

VANNI – V tom případě tě prosím o prominutí.

SIBILLA – Možná ti můžu pomoci umřít. Ale nikdy ti neodpustím. (Vstoupí Róza s kávou)

RÓZA – Vy jste ho vzbudila!

VANNI - (Naštvaně) Vzbudil jsem se sám. Toho jsem ještě schopen.

RÓZA – Dala jsem tam dvě lžičky cukru. Je to takhle v pořádku?

VANNI - (Smutně) Pije kávu hořkou.

RÓZA – Stačí, když ji nezamíchá.

VANNI – To ses nemohla dřív zeptat?

RÓZA – Já dávám dvě lžičky cukru, Pragotto dává dvě lžičky, všichni normální lidé na tomhle světě dávají dvě lžičky. Jenom ty sis dával jednu, ale o tobě se ví, že jsi blázen. Sama dost dobře nechápu, jak jsem tě přesvědčila, že je třeba sladit dvěma lžičkami.

VANNI – Nepřesvědčila jsi mě, donutila jsi mě.

RÓZA – A teď do toho ještě Sibilla! Jak mám asi vědět, že Sibilla pije hořkou kávu? V jaké botanické příručce je to napsané?

SIBILLA – Prosím vás, Rózo, vůbec nic se neděje. Dvě lžičky jsou úplně v pořádku.

RÓZA – Bohužel už jsem to zamíchala.

VANNI - (Křičí) Tak co říkáš, že stačí, když to nezamíchá?

RÓZA – Protože v těchto případech se to tak říká. Mám vám udělat novou?

SIBILLA - Ne, takhle mi to naprosto vyhovuje. Potřebuju něco sladkého.

RÓZA – Tak si přidejte další dvě lžičky. Ty chceš taky?

VANNI - Ne. Chci čaj.

RÓZA – Barolo k snídani a čaj v noci!

VANNI – Co je na tom divného?

RÓZA – Čaj se pije ráno nebo nanejvýš odpoledne.

VANNI – Kde jsi to četla? V modlitební knížce?

RÓZA – Aspoň teď se nerouhej!

VANNI – Jak teď? Co znamená aspoň teď? Chceš snad říct, že nastala moje hodina? Umřu zítra ráno? V sedm? V osm? Ve čtvrt na deset? Sibillo, prosím, pospěš si. Už nemůžu.

RÓZA – Co už nemůžeš? Co znamená, Sibillo pospěš si? (Vanni zavře oči a neodpovídá)

SIBILLA – Mám si pospíšet s tou knihou, abych ji dopsala.

RÓZA – Copak jste ji už nedopsala? Nechyběla jen předmluva?

SIBILLA – Poznámky. Musím je ještě uspořádat.

RÓZA – Prosím vás, vždyť máte celý život před sebou. (Hodiny na věži odbijí šest) Je šest. Noci jsou dlouhé. (Dívá se na rostlinu) Takže tu si odnesete vy.

SIBILLA - Ano.

RÓZA – Kam ji dáte?

SIBILLA – Ještě jsem se nerozhodla.

RÓZA – Každých čtrnáct dní jí dávejte lógr od kafe. A pak trochu prohrábněte hlínu lžičkou.

SIBILLA - Ano.

RÓZA – Moje sousedka měla nádherné pelargonie. Díky kávě.

SIBILLA – Určitě jí to bude dělat taky dobře.

RÓZA – Rozhodně. Ztratila jen jediný list. Za celý rok. (Podívá se směrem k Vannimu, jako by se chtěla ujistit, že spí) Chudák Dafné.

SIBILLA – Proč chudák?

RÓZA – Měla mého bratra moc ráda. (Obě ženy se na sebe podívají. Tma. Hudba)

Obraz IV

Následující den. Květina je bez poklopu. Vanni sedí nehybně na kolečkovém křesle. Mluví stále s většími obtížemi. Sibilla čte předmluvu ke svojí knize. Ze zavřeného okna pronikají dovnitř první paprsky světla.

SIBILLA – Musíme věnovat obzvláště velkou pozornost problematice tropických pralesů, jejichž systematické ničení už mělo za následek natolik vážná narušení ekologické rovnováhy, že během několika málo desetiletí můžeme očekávat zcela nenapravitelné změny nejen klimatu, ale také světového mírového uspořádání. Chránit naše životní prostředí před svévolnou agresí není jen projevem lásky k přírodě, jakožto daru, který jsme dostali do vínku, ale také důkazem vytrvalosti v boji za práva nejchudších národů, budoucích generací a světového míru. Právě z tohoto důvodu považujeme za zcela zásadní aktivní účast mladých lidí, kterým tímto chceme zprostředkovat základní informace nezbytné k tomu, aby snáze pronikli a zorientovali se v bohatém, fascinujícím a v mnoha směrech ještě neprobádaném světě botaniky.

VANNI – Výborně, tohle je ten správný jazyk. Ty víš, jak oslovit mladé. Musejí pochopit, že botanika není abstraktní disciplína, kterou se zabývají čtyři směšní trpaslíci s rukama potřísněnými chlorofylem. I když brání planetu před zločinci a idioty mi připadá jako podnik předem odsouzený k neúspěchu. (Zasténá) Áá!

SIBILLA – Snaž se nehýbat.

VANNI – Chtěl bych se zakousnout do světa jako do jablka a vyplivnout toho červa. Všechno zničí, od obřích sekvojí až po malinké sedmikrásky, od alpských hvězdic až po mangrovníkové porosty. A riskuji tak, že za dvacet let moje opuštěná kostra někde znenadání vyplave na povrch a způsobí tak všeobecnou paniku. No jo, zapomněl jsem ti to říct... chci být pohřbený mezi mangrovníky. Napíšu to do závěti.

SIBILLA – Pohřbený v bahně?

VANNI – Je to matérie, z níž jsme stvořeni, ať si Shakespeare říká, co chce. I bible je v tom se mnou zajedno. (Vstoupí Róza)

RÓZA – Už je zaplavená i Budapešť. A Sénya dosáhla nejvyššího povodňového stupně. Nastala potopa.

VANNI – Už bylo načase.

RÓZA – Ještěže máme hasiče, to oni zachraňují lidi. Dělalí hotové zázraky, to se s těma tvýma kytkami nedá vůbec srovnat.

VANNI - Teď budeš ze všeho vinit kytky.

RÓZA – Kdyby jsi se nestal botanikem, mohl jsi být hasičem.

VANNI – Kdyby ses nebyl stal...

RÓZA – Ať je to jak chce, v případě povodní bys byl užitečnější. (Jde k oknu)

VANNI – Hasič v člunu je zcela evidentním příkladem rozporupnosti lidstva.

RÓZA – Už přestalo pršet, ale nevypadá, že by se to lepšilo. (Ohmatá hlínu v květináči) Zatímco tady je zem suchá. Někdo má nadbytek a jiný nemá nic. (Chodí sem tam po pokoji. Když Róza mluví, Sibilla stojí nehybně s hlavou skloněnou) Strašně mě bolí záda... všude je strašně vlhko. (Vezme sklenici a odejde)

RÓZIN HLAS - Pragotto tvrdí, že co do vlhkosti jsme v Itálii na druhém místě. Na prvním je Comacchio. Pragotto říká, že tam vylézají úhoři z kohoutků. (Směje se)

RÓZA - (Vrátí se s plnou sklenicí, zalije rostlinu) Pragotto je moc vtipný. Ptala jsem se v papírnictví, ale ta hrací skříňka je strašně drahá, čtyřicet euro. To je skoro osmdesát tisíc lir. Já si peníze netisknu. Ale je pěkná, končí se na ní točí dokola. Nechali mě, abych si ji poslechla.

SIBILLA – Jakou hraje melodii?

RÓZA – Říkali, že je to z pěvecké soutěže Zlat'áček (Zecchino d'oro) / Zlatý slavíček. Ale nevzpomínám si na název. (Vanni znenadání začne zpívat)

VANNI – Dej mi svou ručičku / píchnu tam jehličku / podej mi druhou / říznu jí kudlou...

RÓZA – Zbláznil se. (Vanni zpívá s podivnou divokostí)

VANNI – Ukaž mi břicho / chytíš ode mě spalničky / ukaž mi hlavičku / hodím ji krokodýlovi...

RÓZA - Giovanni! (Vanni zpívá celý bez sebe)

VANNI – Z tvých nožiček / si udělám salátek / a za vlásky / tě oběsíím!!

RÓZA - Dooost!! (Chodí sem a tam a neví, co má dělat, Sibilla stojí jako kámen) Panenko Marie, Panenko Marie!

VANNI – Bim bam! Bim bam! Řekni, kolik je hodin! Bim bam! Bim bam! (Zoufale lapá po dechu, pak sebou škubne a vykřikne) Dafné!

RÓZA – Panenko Marie. Zavolám sanitku. (Vyběhne z pokoje. Sibilla se vrhne k Vannimu)

SIBILLA - Vanni! Mluv ke mně, prosím tě.

VANNI - (Otočí hlavu k Sibille) Budou tu za pár minut.

SIBILLA – Mám strach.

VANNI – Jdi pryč, budu jim nadávat a oni do mě budou rvát sedativa, nebude to moc hezká podívaná.

RÓZIN HLAS - (Do telefonu) Haló? Můj bratr je na tom špatně, začíná bláznit. Křičí, poskakuje. Protože má obrnu. Totiž, chtěla jsem říct, že poskakuje, protože sebou zmítá, má křeče. Ano. Rychle, prosím. Ulice Pelagio Pelagi 18. Třetí patro.

VANNI - (Procedí skrz zuby) Palagi², ne Pelagi. Nikdy se to nenaučí říkat správně. (K Sibille) Jdi pryč. A ne aby tě napadlo přijít do nemocnice. A nezapomeň na Dafné. (Vrátí se Róza)

RÓZA – Jsou tu za dvě minuty

SIBILLA – Možná bude potřebovat pyžamo.

RÓZA – Taška už je dávno připravená, co si myslíte? Kdyby dal na mě, už byl v nemocnic před měsícem.

VANNI - Rózo... (Obě ženy přiběhnou)

RÓZA – Volal mě. (Sibilla se vzdálí) Jsem tady, Vanni.

VANNI – To vidím, že jsi tady. Vždycky jsi tu byla. I když já jsem tu nebyl.

RÓZA – Vždycky jsem se snažila tu být, když jsem měla.

VANNI – Jestli si tě Pragotto nevezme, neplač. Nejlepší pomsta je změnit obvod'áka. Vyber si nějakého náhodně ve Zlatých stránkách. (Róza pláče) Rózo!

RÓZA - Ano?

VANNI – Sežeň si thajského milence.

RÓZA – Vždyť ani nevím, kde je Thajsko.

VANNI – Sibilla ti to vysvětlí. Tak běž, ať jim můžeš otevřít.

RÓZA – Ještě nepřijeli.

VANNI – Jak to můžeš vědět?

RÓZA – Slyšela bych houkačku.

VANNI - Třeba... se jim... rozbila.

RÓZA – Kdyby se jim rozbila, to je vrchol.

VANNI – Kdyby se... to by byl...

RÓZA - (K Sibille) Už neví, co říká. (Jde k oknu, podívá se dolů) Na co čekají? (Z dálky je slyšet houkačku) Už jedou!

² Pelagio Palagi (1775-1860) – italský malíř, sochař a interiérový dekoratér.

VANNI – Bylo by hezké... kdyby to byli hasiči v člunu.

RÓZA – Je sice umíněný! Je to paličák! (Houkačka se přibližuje) Doufám, že se dveře otevřou. Někdy to nefunguje. Měl bys vyměnit to tlačítko. (Odchází a utírá si slzy. Je slyšet zvuk dveří, otevírajících se do chodby. Sibilla se vrhne k posteli)

VANNI – Ať už budeš chtít udělat v životě cokoli... v jakoukoli chvíli... udělej to jemnou rukou... jako kdybys chtěla ochránit poslední exemplář... křehké, plaché... květiny. (Sibilla se rázem otočí a přiblíží se k rostlině. Zvuk houkačky je teď strašně hlasitý)

SIBILLA – Přijdeš mě navštívit ve snu? (Sejme z rostliny poklop)

VANNI – Když to nemůžu udělat jinak. A ty za mnou přijdeš ve snu?

SIBILLA - Mezi tvým a mým snem je tak maličká vzdálenost... že ten okamžik, který je dělí, už možná uběhl. A já jsem tam a čekám na tebe. (Odtrhne nejvyšší list a drží pod ním ruku jako kalíšek. Houkačka zmlkne)

VANNI – Pamatuješ si tu noc... v bungalovu...když jsi mi sundala...holínky?

SIBILLA – Celý den jsme chodili v pralese.

VANNI – Měl jsem ponožky úplně roztrhané.

SIBILLA – I takhle může začít velká láska. (Políbí ho na rty)

VANNI – “Každý sám po srdci země se vleče / proboden paprskem slunce...

SIBILLA - ...a náhle je večer”³. Pojd’ k svatému přijímání. (Přiblíží mu list k ústům. Vanni k němu přiloží rty. Usměje se na Sibillu a zavře oči) Odpusť mi. (Zůstane nehybně stát s listem v ruce)

RÓZIN HLAS – Už se otevřely? A teď? Je to třetí patro! (Tma. Hudba.)

³ Báseň *A náhle je večer* – Salvatore Quasimodo (z výboru poezie *A náhle je večer*, z italského originálu přeložil Jaroslav Pokorný, Odeon, 1984)

Obraz V

Stejný pokoj, o týden později. Vanniho postel je rozdělaná, matrace je srolovaná. Není tam už kolečkové křeslo, ani fotografie a herbář. Rostlina je přikrytá poklopem. Na zemi jsou velké otevřené krabice plné knih. Knihovna je zčásti prázdná. Róza do jedné z krabic ukládá knihy. Někdo zvoní u dveří. Róza jde otevřít, pak vyleze na štafle

SIBILLIN HLAS – Rózo? Můžu dál?

RÓZA – Jsem tady. (Sibilla vstoupí: už nevypadá jako slečna, ale jako paní. Róza se na ni překvapeně podívá.)

SIBILLA - (Rozhlíží se kolem) Zvláštní pocit...

RÓZA – Ani mi neříkejte... (Ticho)

SIBILLA – Přišla jsem si pro květinu.

RÓZA – Hned slezu.

SIBILLA – Nechci vás rušit.

RÓZA - (Leze dolů) Kdepak, nedělejte si starost. Z ničehonic mám teď tolik volného času... promiňte, že vám nepodám ruku, ale jsem celá zaprášená. (Ze stránek jedné knihy vypadne pohlednice) Jé! (Zvedne ji) Tenhle pohled jsem mu poslala já. (Otočí pohlednici) 1957... pozdrav z Cesenatica. Bylo mi deset let. Bůhví proč ji nevyhodil. Všechny pohlednice házel do koše.

SIBILLA – Váš bratr vás měl moc rád. (Róza pokrčí rameny)

RÓZA – Všechno držel v sobě, jak má pak člověk poznat, co ten druhý skrývá v srdci?

SIBILLA – Prodáte byt?

RÓZA – Ano, mluvila jsem s dcerou, stěhuju se k nim. Když nic jiného, budu trochu víc s vnoučaty, odjeli, když byli ještě tak malí... taky mi to mohl říct, že se mu ten pohled líbil...

SIBILLA – Byl už takový.

RÓZA - (Rozechvělým hlasem, zadržujíc pláč) Ten osel! Když člověk pomyslí, jak něžně a potichoučku rozmlouval s lístečky... říkal “ty jsi krásný, kdežto ty jsi škaredoučký”. Hádali jsme se celých padesát let, každý Boží den. Ale do krve, víte? Nepřeháním.

SIBILLA – Ano, slyšela jsem to.

RÓZA – I po telefonu. Jednou mi zavolal z Egypta, aby mi popřál k narozeninám, potože občas si nějakým zázrakem vzpomněl. Tak strašně jsme se pohádali... že to slyšely i pyramidy. Co všechno jsme si jenom řekli! Tenkrát jsem ale vyhrála já.

SIBILLA – Jakého jste znamení?

RÓZA - Kozoroh. Vidíte tu skvrnu? Jednou jsem vstoupila bez zaklepání a Vanni po mně hodil kalamářem. Nechtěl to nikdy odstranit. Říkal, že musíme stárnout i s vlastníma skvrnama. Ale byl to slušný člověk. I když kradl knihy.

SIBILLA – Vy jste to věděla?

RÓZA – Jistěže jsem to věděla, řekl to i vám? Vždycky se vrátil domů, měl šibalský výraz v očích, hvízdnul jako střela a zpod pláště vytáhl knížku. Pak pronesl: čmajznutus est! A políbil ji. Měl na to svoji teorii, říkal, že ukradené knihy se cítí být víc milovány. Zkrátka, dělal to pro jejich dobro.

SIBILLA – Tyhle stěny toho musely vyslechnout.

RÓZA – Jednou, když jsem byla malá, můj táta mě nechal utopit koťátka ve vaně.

SIBILLA – Proč to nechal udělat vás?

RÓZA – Možná na to neměl odvahy. Víte, něco jiného je o tom mluvit a něco jiného to udělat... vždycky je zapotřebí někdo, kdo vytáhne ten horký brambor z popela. Jelikož jsem pak brečela, máma mi udělala čaj, abych se uklidnila. Od té doby čaj... To, co mě nejvíc mrzí, je, že jsem mu nestihla říct poslední slovo.

SIBILLA – Měla jste něco na srdci, co jste mu chtěla říct?

RÓZA – Ale ne, nic zvláštního. On chtěl mít vždycky poslední slovo, a tak jsem mu pokaždé říkala: to poslední budu mít já! Byla bych ráda dodržela slovo, jen tak, z lásky k němu.

SIBILLA – To poslední slovo neměl ani jeden z vás.

RÓZA – Já vím. Měla jste ho vy.

SIBILLA – Nebylo žádné poslední slovo.

RÓZA - Ale.

SIBILLA – Je to pravda.

RÓZA – Pravda nebo lež, teď už... jen když to člověk dělá s dobrým úmyslem. Muselo se to stát během půl minuty. Jen jsem na chvílku vyšla, abych otevřela dveře.

SIBILLA – Ničeho si nevšiml.

RÓZA – Nejdůležitější půlminuta našeho života. A já tu nebyla.

SIBILLA – Nemohla jste nic udělat.

RÓZA - Kdoví? Třeba bych ho štípla a on by se uzdravil. Já věřím v zázraky. (Ticho)

SIBILLA – A kam dáte housle?

RÓZA – Už týden o tom přemýšlím. Nemůžu kvůli tomu spát. Copak můžu prodat byt s houslemi pověšenými na hřebíku s podmínkou, že tam musejí zůstat? Copak můžu napsat: byt s břemenem houslí na prodej? Kdo by ho koupil?

SIBILLA – Možná že ty housle byly jen záminka, abyste neodešla.

RÓZA – Vždycky říkal, že napíše závěť, ale to víte, že nic nenapsal. Tak to vidíte, do jakých šlamastyk nás ti mrtví přivádějí.

SIBILLA – Měli bychom s nimi jednat, jako by byli živí. A když si zaslouží facku, tak jim ji dát.

RÓZA – Vy jste vážně botanička jako Vanni nebo berete botaniku trochu jinak? Copak neexistuje nějaká lehčí forma? Protože on byl takovým botanikem, že... byl to vážně extrémista.

SIBILLA – Já ještě sama dobře nevím, co jsem.

RÓZA – Vráťte se do Ameriky?

SIBILLA - Ne. Vydám knihu a odjedu na Sumatru.

RÓZA – Kde je Sumatra?

SIBILLA – V Indickém oceánu. Mezi Malajsií a Thajskem. (Róza se rozzáří)

RÓZA - Thajskem?

SIBILLA – Byla jste tam?

RÓZA – Ne, ale můj bratr... mi o něm občas vyprávěl. (Róze vypadne z ruky kniha. Sibilla ji zvedne) Ušpiníte se.

SIBILLA – Knihy nešpiní. (Podá knihu Róze. Dívají se sobě navzájem do očí)

RÓZA – Co se stalo na Sumatře? Vanni se z té cesty vrátil úplně změněný. Vypadal, jako by omládl o dvacet let a zároveň zestárl o sto. Ale možná nemám právo se vás na to ptát. Žena instalátéra jistě věci nemůže chápat.

SIBILLA – Některé věci nechápe ani ten, kdo je prožívá.

RÓZA – Mohl to být váš otec. Dokonce dědeček.

SIBILLA – Jsou knihy, kterým je spolu dobře, a nikdo neví proč. Jednu napsal Turek, druhou Číňan, jedna je útlá, druhá tlustá, jedna byla napsána před tisíci lety a druhá teprve včera, člověk je čte a připadá mu, že ta druhá je pokračováním té první, a je mu jasné, že ta druhá byla napsána proto, že té první chyběla slova na závěr, a že ta druhá je měla připravené proto, že to byl její začátek, jen nevěděla, kam je má umístit, říkala si, kam já jen ta slova dám, dokud nenarazila na tu první knihu, která na ně čekala už tisíc let, a tak ta slova našla krb, postel a prostřený stůl.

RÓZA – Vůbec tomu nerozumím, ale líbilo se mi to. Připadalo mi, že slyším mluvit svého bratra.

SIBILLA – Taky že to jsou jeho slova. Miloval metafory. A já si je zapisovala do sešitu. (Jde ke květině)

RÓZA – Viděla jste? Ztratila další list.

SIBILLA - Vážně? Nevšimla jsem si.

RÓZA – Na to, že jste botanička, nemáte zrovna bystré oko.

SIBILLA – Protože mám hlavu... (Udělá nejasné gesto. Róza odstraní z květiny poklop.)

RÓZA – Byl to ten nejvyšší. I minule to byl ten nejbliž u špičky. Hledala jsem ho na zemi, v květináči, pod postelí... nikde není. I minule zmizel. Divné.

SIBILLA – Možná vítr. (Róza se na ni podívá) Odnesl si je na památku.

RÓZA – Ano, vítr dělá takové věci. Určitě to byl vítr. (Sibilla vezme květinu. Nastane ticho)

RÓZA – Jaké to je na Sumatře?

SIBILLA – Jsou tam nádherní papoušci. Lesy tak husté, že i ve dne si připadáte jako v noci. Jsou tam řeky a sopky. A spousta čajových plantáží.

RÓZA – Tak to není místo pro mě.

SIBILLA – Možná, že vaše místo je jenom v tomhle bytě.

RÓZA – Dokud tu byl Vanni. Ale teď...

SIBILLA – Teď je jím možná ještě víc. Jednou se sem vrátí i vaše dcera. Člověk se vždycky vrací tam, kde byl šťastný. Tenhle byt je pevný, s tím svým starým rozbitým schůdkem a svými skvrnami na zdi. Neopouštějte ho. Jsou místa, která nás potřebují, ten, kdo je stvořil, je stvořil pro nás, ať už to věděl nebo ne.

RÓZA – Můžu se vás na něco zeptat? (Sibilla se na ni dívá) Kolik je vám let?

SIBILLA - Šestadvacet.

RÓZA – Mluvíte, jako byste byla stará jako já. Ještě starší.

SIBILLA – Rychle stárnu. Díky některým zkušenostem se naučíme dělat obří kroky.

RÓZA – A přítele nemáte?

SIBILLA – Ano, měla jsem, něco na ten způsob. V Bostonu.

RÓZA – Rozešli jste se?

SIBILLA – Je to, jako by se mi rozvázala tkanička. Už se mi nechce ji zavazovat. Jdu radši bosa. (Otevře dveře. Dlouho se na sebe dívají.) Sbohem, Rózo. Mám tě ráda. (Odejde. Róza zůstane několik vteřin nehnutě stát. Je slyšet tlumený zvuk domovních dveří, jak se zavírají. Róza jde k oknu a dívá se dolů, aniž by se v okně ukázala.)

RÓZA - Sbohem, Sibillo. Kdybych měla víc odvahy, odjela bych na Sumatru s tebou. (Zazní melodie z Mendelssohna houslového koncertu. Róza chvíli poslouchá, pak jde ke krabici s knihami. Dvě tři vytáhne, váhavě se na ně podívá. Pak rozhodným, ale ne uspěchaným krokem, jakoby osudovým gestem je začne ukládat zpátky na police. Totéž opakuje víckrát, zatímco hudba je stále hlasitější a světla slábnou až do tmy.)

KONEC

(All rights reserved)

AUTOROVY POZNÁMKY:

- Dafné Giovannina z Bornea neexistuje.
- Ani Magellano ani Pigafetta nepíšou o podobné rostlině.
- Cryspsis canina neexistuje.
- Pálenka ta-chim neexistuje.
- Sahà ulma nic neznamená.
- Polák Karmynszki nikdy neexistoval.
- Básniřka Olga Baladina nikdy neexistovala.
- Houslista Markus Djorevic nikdy neexistoval.
- Lék Lisecantox-dva neexistuje.
- Charakteristika a příznaky Vanniho choroby neodpovídají žádné konkrétní nemoci, jsou čistě jen autorským záměrem.
- Jakákoli zmínka o předmětu nebo osobě, kteří skutečně existují, je čistě náhodná.
- Citované verše jsou z těchto básní: Giuseppe Ungaretti – *Řeky*, překlad Jiří Pelán (ze sbírky *Veselí*, Ivo Železný, Praha 2003) a Salvatore Quasimodo – *A náhle je večer*, překlad Jaroslav Pokorný (výbor básní *A náhle je večer*, Odeon, 1984)